

Riksdagens protokoll

2010/11:7

Tisdagen den 26 oktober

Kl. 13.00 – 15.52

18.00 – 18.49

Protokoll
2010/11:7

---

1 § Avsägelse

Talmanen meddelade att *HG Wessberg* (M) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 26 oktober 2010.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmanen meddelade

att *Lars-Erik Edlund* avsagt sig uppdraget som ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond från och med den 1 november,

att *Birgitta Svensson* avsagt sig uppdraget som ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond från och med den 1 november och

att *Inger Österdahl* avsagt sig uppdraget som suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond från och med den 1 november.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Val

Anf. 1 ULF BERG (M):

Herr talman! Valberedningen har enhälligt godkänt gemensamma listor för valen av ledamöter och suppleanter. De listorna gäller Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond och Europarådets svenska delegation.

I egenskap av ordförande i valberedningen skulle jag vilja överlämna listorna till talmanen och med glädje konstatera att det i kammaren i dag finns kopior på dem och även på föredragningslistorna, vilket är bra.

Talmanen meddelade att en promemoria med föreslagna namn och valperioder för de olika valen hade delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Val av ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Företogs val av nio ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Sedan den av Ulf Berg för detta val avlämnade gemensamma listan godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på listan, valda till *ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond*

från och med den 1 november 2010 till och med den 31 oktober 2014:

Finn Bengtsson (M)
Emil Källström (C)
Christina Oskarsson (S)
Daniel Tarschys, professor em.
Catharina Raudvere, professor
Hans-Ola Meyer, finansdirektör

från och med den 26 oktober 2010 till och med den 31 oktober 2012:

Thomas Strand (S)

från och med den 1 november 2010 till och med den 31 oktober 2012:

Inger Österdahl, professor
Johan Fornäs, professor

4 § Val av ordförande och vice ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Företogs val av ordförande och vice ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen valdes till

ordförande

Daniel Tarschys, professor em.

vice ordförande

Per Bill (M)

5 § Val av personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Företogs val av nio personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Sedan den av Ulf Berg för detta val avlämnade gemensamma listan godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här

från och med den 1 november 2010 till och med den 31 oktober 2014:

Lars Hjalmered (M)
Johan Pehrson (FP)
Anders Karlsson (S)
Boel Westin, professor
Nils Villstrand, professor

från och med den 26 oktober 2010 till och med den 31 oktober 2012:

Elisabeth Svantesson (M)
Kurt Kvarnström (S)
Carina Moberg (S)

från och med den 1 november 2010 till och med den 31 oktober 2012:

Guje Sevón, professor

6 § Val av ledamöter och suppleanter i Europarådets svenska delegation

Företogs val av sex ledamöter och sex suppleanter i Europarådets svenska delegation.

Sedan de av Ulf Berg för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer valda från den 1 november 2010 till motsvarande tidpunkt efter nästa riksdagsval till

ledamöter i Europarådets svenska delegation

Marietta de Pourbaix-Lundin (M)
Björn von Sydow (S)
Mats Johansson (M)
Carina Ohlsson (S)
Mikael Cederbratt (M)
Carina Hägg (S)

suppleanter i Europarådets svenska delegation

Ulf Nilsson (FP)
Lennart Axelsson (S)
Kerstin Lundgren (C)
Ingela Nylund Watz (S)
Mikael Oscarsson (KD)
Morgan Johansson (S)

7 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 oktober.

8 § Utökning av antalet suppleanter i vissa utskott och i EU-nämnden

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 22 till 23 i utrikesutskottet
från 20 till 21 i socialförsäkringsutskottet
från 22 till 23 i socialutskottet
från 19 till 20 i kulturutskottet
från 23 till 24 i arbetsmarknadsutskottet
från 31 till 32 i EU-nämnden

Kammaren medgav dessa utökningar.

9 § Val av extra suppleanter i vissa utskott och i EU-nämnden

Företogs val av extra suppleanter i vissa utskott och i EU-nämnden.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i utrikesutskottet
Lars Ohly (V)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Abir Al-Sahlani (C)

suppleant i socialutskottet
Mia Sydow Mölleby (V)

suppleant i kulturutskottet
Siv Holma (V)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Torbjörn Björlund (V)

suppleant i EU-nämnden
Jens Holm (V)

10 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2010/11:4 från torsdagen den 21 oktober i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från miljö- och jordbruksutskottet.

Talmanen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 8 oktober inkommit.

12 § Meddelande om allmänpolitisk debatt

Talmanen meddelade att den allmänpolitiska debatten skulle inledas efter partiledardebattens slut *onsdagen den 3 november ca kl. 13.00*.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

13 § Meddelande om information från regeringen

Talmanen meddelade att *onsdagen den 3 november kl. 15.30* skulle statsminister Fredrik Reinfeldt (M) lämna information från Europeiska rådets möte den 28 och 29 oktober.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

14 § Meddelande om frågestunder hösten 2010

Talmanen meddelade att ett meddelande om frågestunder torsdagar kl. 14.00 hösten 2010 delats ut till riksdagens ledamöter.

15 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden

Talmanen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2010 med voteringstider delats ut till riksdagens ledamöter.

16 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2010/11:7

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:7 De utförsäkrades situation
av Patrik Björck (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 oktober 2010.

Prot. 2010/11:7
26 oktober

Skälet till dröjsmålet är ett EU-möte i Luxemburg.
Stockholm den 18 oktober 2010
Socialdepartementet
Ulf Kristersson (M)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2010/11:12

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:12 Kvaliteten i välfärden
av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 november 2010.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 oktober 2010

Finansdepartementet
Peter Norman (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Departementsråd

Interpellation 2010/11:13

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:13 Ett växande regeringskansli
av Gustav Fridolin (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 november 2010.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 oktober 2010

Finansdepartementet
Anders Borg (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Departementsråd

Interpellation 2010/11:14

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:14 Sveriges röst i klimatförhandlingarna
av Matilda Ernkrans (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 november 2010. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 oktober 2010

Miljödepartementet
Andreas Carlgren (C)
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:16 Ländernas självbestämmande angående GMO

av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 november 2010. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 oktober 2010

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (C)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

17 § Svar på interpellation 2010/11:7 om de utförsäkrades situation

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är roligt att vara tillbaka i en interpellationsdebatt i riksdagens kammare så här tio år efter den senaste. Något får mig att tro att det inte kommer att dröja tio år till nästa gång.

Patrik Björck har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att mildra verkningarna av sjukförsäkringsreformen.

En av de viktigaste frågorna för regeringen när den tillträdde i oktober 2006 var att minska det omfattande utanförskapet från arbetsmarknaden som till stor del bestod av sjukfrånvaro. Regeringen har under föregående mandatperiod genomfört en rad åtgärder som syftar till återgång i arbete. Åtgärderna har stor bredd och omfattar såväl ändringar som rör regelverket för sjukskrivningsprocessen, exempelvis tidsgränser för bedömning av arbetsförmåga, som nya samverkans- och stödåtgärder för att underlätta för sjukskrivna att komma tillbaka i arbete.

Sjukförsäkringsreformen har gett resultat. Sjukskrivningsprocessen har blivit mer aktiv. Färre individer blir sjukskrivna, och sjukperioderna har blivit kortare. Sammantaget har den minskade ohälsan lett till en kraftig minskning av utanförskapet.

Regeringen anser därför att den nuvarande inriktningen ska gälla även i fortsättningen. Det är viktigt att säkerställa att avsikterna med reformen upprätthålls, exempelvis att den som är svårt sjuk och inte kan arbeta ska kunna få ersättning, samtidigt som reformen ska öka drivkrafterna och stödet till dem som kan komma tillbaka i arbete.

Stora förändringar likt sjukförsäkringsreformen kan dock leda till att enskilda människor drabbas av orimliga och icke avsedda konsekvenser. Regeringen avser därför att fortsätta följa utvecklingen i detta avseende. Det innebär att regeringen i närtid kommer att se över om regelverken och deras tillämpning har fått icke avsedda konsekvenser för enskilda individer.

Anf. 3 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret, och välkommen tillbaka till kammaren! För tio år sedan fanns inte jag här. Men jag säger: Välkommen! Det ska bli spännande. Jag tror att vi kommer att ha intressanta debatter här framöver.

Statsrådet har fått den kanske inte helt enkla uppgiften att ta över och försvara ett av regeringens absolut största misslyckanden. Dessutom har statsrådet fått uppgiften att försöka ta över efter ett statsråd som slets ut efter fyra års arbete med den här frågan. Även om gratulationen i fråga om att återkomma är ärligt menad kan jag också skicka med en viss sympati i och med den uppgift som statsrådet har fått.

Det handlar alltså om stupstocken i sjukförsäkringen och det stora antal tragedier som vi har sett utspelas i samband med den. Tusentals människor lever i ovisshet, och svårt sjuka tvingas att som ytterligare börda få ekonomiska problem.

Regeringen har så här långt kommit med dubbla besked, otydliga besked, men inget konkret som kunnat hjälpa de drabbade. Det var det som var bakgrunden till den här interpellationen. Frågan var då om statsrådet skulle vidta några åtgärder för att mildra verkningarna av den här så kallade sjukförsäkringsreformen.

Tyvärr, herr talman, måste jag konstatera, när jag hör svaret, att det inte finns några sådana besked från regeringen. Man kommer inte med några besked alls om att mildra de saker som man har ställt till med.

Jag tycker att svaret förtjänar att gås igenom lite grann punkt för punkt, så att man kan se vad det egentligen innehåller.

Till att börja med konstaterar statsrådet att en av de viktigaste frågorna för regeringen, när den tillträdde, var att minska det så kallade utanförskapet. Då kan vi i alla fall vara överens om att man har misslyckats med sin viktigaste fråga. För detta har man inte lyckats med.

Sedan säger man att sjukförsäkringsreformen i alla fall har gett resultat. Det är klart att där blir det kanske inte riktigt lika enkelt att konstatera det ena eller det andra, men då blir det mer en fråga om definition.

Om man nu har lyckats med att ge 2 procent av de personer som är utförsäkrade arbete kan man naturligtvis välja att betrakta det som ett resultat. Jag tror däremot att det är väldigt tveksamt att många skulle ställa upp på den definitionen.

Hittills har man sett att 2 procent av dem som är utförsäkrade har återgått till arbete.

Man säger att man har minskat ohälsan genom det här. Åtskilliga människor har genom telefonsamtal, brev och e-post till mig vittnat om hur deras ohälsa har ökat när de förutom sin svåra medicinska situation har drabbats av oro för sin ekonomi. De har kanske till och med drabbats av fattigdom utanpå sjukdomen. Det här har ökat ohälsan för de personer som jag har varit i kontakt med.

Nu har statsrådet varit i sin funktion så kort tid att statsrådet kanske inte har haft möjlighet att ha kontakt med så många av de drabbade. Men jag lovar att det bland kamraterna här i kammaren finns väldigt många som kan vittna om hur människor vänder sig till oss riksdagsledamöter och framför sin förtvivlan inför den situation som har uppstått. Och de har inte vittnat om någon minskad ohälsa.

Sedan är man klar med att den nuvarande inriktningen fortsättningsvis ska gälla. Och så säger man att enligt den inriktningen ska den som inte kan arbeta få ersättning. Men om det hade varit på det sättet hade jag inte ställt den här interpellationen. Om det inte hade varit så att tusentals personer inte har kunnat få ersättning genom det här systemet, som regeringen ansvarar för och har genomfört, hade inte den här interpellationen ställts, herr talman.

Anf. 4 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Herr talman! Storbritanniens före premiärminister, Tony Blair, var i Stockholm den 12 oktober. Han talade om komplexa reformer, bland annat utifrån sina mycket läsvärda memoarer. Bland annat sade han: Min erfarenhet är att man kritiserar när man föreslår reformer. Man idiotförklaras när man genomför dem. Men efteråt ångrar man att man inte gick längre.

Den internationella bilden är tydlig. Regeringar som vågar genomföra svåra men viktiga reformer gör ofta ett bestående positivt avtryck i sina länder. Mot dem står ofta populister som försöker vinna tillfälligt stöd genom att vara förändringens motståndare men som talar mot bättre vetande.

Så ser också Sveriges reformhistoria till stor del ut. Titta på förskolorna! När det föreslogs att vi skulle ha fristående förskolor var det en stor debatt. Det var hemskt, och det var farligt. Nu har vi detta. Alla tycker att det är självklart. Alla är vana vid det.

Vi hade telekom. Televerket hade monopol. Sedan skulle man avreglera den marknaden, sälja Televerket och privatisera. Nu har vi detta. Vi har massor med operatörer. Vi har lägre priser. Vi har fri konkurrens. Detta är självklart för alla, fast det var ett stort motstånd mot den reformen.

Jobbskatteavdraget har genomförts i olika steg. Vi har sett vilket enormt motstånd det varit mot varje enskilt steg från dem som har velat känna ett tillfälligt stöd genom ett populistiskt missnöje. Men nu har man i efterhand accepterat alla stegen.

Alla var överens om att sjukförsäkringsreformen var viktig. Det fanns ett mycket stort behov, på grund av utanförskapet. Men hur var det då med frågan om en bortre tidsgräns? Var den delen nödvändig? Ja, vi kan ju fråga expertisen.

”En förändring vi bedömer som närmast oundgänglig är att en tydlig tidsgräns sätts för sjukpenningen. Sveriges extrema sjukskrivningstider är unika och det är också det faktum att vi saknar en bortre gräns för hur länge man kan uppbära sjukpenning. - - -

En tidsgräns bör kombineras med vissa väl definierade och sällan förekommande undantag och en stramare bedömning av rätten till varaktig ersättning.”

Det här är hämtat från Socialförsäkringsutredningen, som leddes av Anna Hedborg, tidigare socialdemokratisk socialförsäkringsminister.

Den stora frågan blir nu: Vad är det som har fått Socialdemokraterna att överge Anna Hedborgs välgrundade position? Varför blev det som hon ansåg så viktigt plötsligt en stupstock? Hon var länge Socialdemokraternas främsta företrädare i socialförsäkringsfrågor. När blev det så att hon hade så otroligt fel?

Var omprövningen grundad i en saklig analys eller är det samma gamla populistiska förändringsmotstånd som sedan kommer att innebära att man ändå accepterar reformen i efterhand?

Anf. 5 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Den här debatten tycker jag är ganska viktig, om sjukförsäkringen och hur den utförsäkrades situation ser ut.

Vi har hört statsrådet läsa upp ett svar till Patrik Björck. Statsrådet sade så här: Stora förändringar liksom sjukförsäkringsreformen kan emellertid leda till att enskilda drabbas av orimliga och icke avsedda konsekvenser.

Det står att det *kan* leda till det.

De som följde med i de här frågorna i valrörelsen och också efteråt har hört talas om fallet Annica Holmquist. Jag vet att statsrådet inte kan kommentera det, men hon är bara ett av många fall som vittnar om att den här så kallade sjukförsäkringsreformen har slagit hårt mot människor. Människor har drabbats hårt. Riksrevisionen har riktat stark kritik mot regeringen i frågan.

År 2007 sade dåvarande socialförsäkringsminister Husmark Pehrsson att den ändrade sjukförsäkringen syftade till att man skulle kunna finansiera skattesänkningar. Det var ganska tydligt att om färre var sjuka skulle man kunna sänka skatten för människor.

Min fråga till statsrådet är ganska enkel: Tror statsrådet och tror regeringen att sjuka människor har blivit friska av att bli fattiga?

Anf. 6 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! Jag får också tacka interpellanten för att han lyfte upp den här frågan. Det är nämligen väldigt viktigt att konstatera någonting när det gäller det som Patrik Björck nämnde i sitt anförande. Det handlar om frågan om att enskilda riksdagsledamöter får enskilda människors synpunkter på sitt bord och hur detta stämmer överens med vad som är bäst för befolkningen.

Jag måste först konstatera att det som ministern säger i sitt svar är korrekt. Försäkringen har i sin reformering gett resultat. Sjukskrivningsprocessen har blivit mer aktiv. Färre individer blir sjukskrivna, och sjukperioderna har blivit kortare. Detta är helt korrekt.

Man kan titta på det här ur en vetenskaplig synpunkt, vilket inte minst vårt kammarkansli önskar att utskotten ska göra. Man kan titta på hälsoläget. Precis som Johnny Munkhammar beskrev hade vi, när man iscensatte arbetet, ett utanförskap i form av sjukförsäkringsanvändande som var ungefär det dubbla i förhållande till jämförbara länder i Europa. Det finns forskning som visar att en av de mest ohälsosamma situationer som en människa kan befinna sig i är att leva i ett utanförskap där man alltså inte har någon gräns för sin sjukskrivning, utan man väntar egentligen på förtidspensionering.

Är man förtidspensionär råkar ens hälsoläge rent statistiskt vara sådant att man har en sju gånger ökad risk att dö i förtid. Detta är verkligen att göra människor en otjänst. Det är därför som denna reformering var synnerligen nödvändig. Den har givit de goda resultat så här långt som ministern beskrev.

Sedan ska vi också påminna oss om att det i det vidare arbetet nu finns en parlamentarisk utredning som arbetar. Förhoppningsvis är slutdatum under 2013. Det gör att man tar ett rejält omtag i hela denna process.

Det som har förvånat mig är att Socialdemokraterna, förutom Anna Hedborg, har blundat för denna fråga under så lång tid.

Patrik Björck, jag måste påstå att det är allvarligt att man inte ser till de ohälsorisker som föreligger när man inte har någon planering för människor som faktiskt inte behöver förtidspensioneras. Det är faktiskt inte bara sjukligt farligt. Det är dödligt.

Anf. 7 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! När man pratar om sjukförsäkringsfrågan är det viktigt att se bakåt och se den situation som faktiskt rådde innan vi genomförde de stora förändringar som vi har genomfört. Det var inte ett system som gjorde att människor mådde bra, utan det var ett system som gjorde att väldigt många mådde extremt dåligt. Många mådde så dåligt att de inte ens orkade höra av sig. Det var den situation som vi behövde komma bort ifrån.

Men vi måste också våga se framåt. Det gäller alltså att inte bara titta på vad det var som gällde och vad det var i detta som kanske ger fel effekter. Det gäller att vi vågar titta framåt och se vad det är för situation som vi ska komma till.

För mig som kristdemokrat är det helt centralt att vi har ett trygghets-system och en socialförsäkring som ger alla som är för sjuka för att jobba en ersättning. Men det ska också vara ett system som ger alla som skulle kunna arbeta en chans att också få göra det genom att de får tillräckligt med stöd, hjälp och rehabilitering för att komma tillbaka till arbete.

Vi ska självklart följa upp denna reform och titta på vad som kan ha blivit fel och vad det är som gör att människor upplever att de har kommit i kläm. Men vi måste också titta på hela trygghetssystemet, för det finns stora risker att det finns saker som vi inte har ändrat på och som gör att människor fortfarande inte får rätt hjälp. Vi håller på att göra detta i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. I den är arbetsuppgiften klar och tydlig: Vi ska ha ett trygghetssystem för sjuka och för arbetslösa som gör att människor får rätt hjälp så att de känner sig trygga i vårt samhälle.

Anf. 8 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tackar för välkomsthälsningar och sympatityttringar. Det uppskattar jag. Men det är inte mig som det är synd om. Det är vi nog ganska överens om. Dem som det är synd om, och framför allt dem som det var synd om, var de människor som vi faktiskt bär ett gemensamt ansvar för att vi inte tidigare har hjälpt tidigt nog.

Det stora misslyckandet är, uppriktigt sagt, att vi så länge lät någonting pågå som vi så ofta visste var fel. Vi visste i flera år att vi hade dubbelt så långa sjukskrivningstider som man hade i många jämförbara länder. Vi visste i flera år att vi förtidspensionerade 50 000 personer varje år i Sverige. Vi visste länge att snittåldern bland kvinnor i den gruppen var 45 år. Och vi visste väldigt länge att vi dolde ganska omfattande lokal

och regional arbetslöshet bakom omfattande förtidspensionering. Allt detta visste vi.

Redan i budgetpropositionen 2003 påpekade den förrföra regeringen att detta var ohållbart. Halveringsmålet när det gäller sjukfrånvaron sattes redan då.

I de direktiv som gavs i Anna Hedborgs utredning av den förrföra regeringen står det uttryckligen att denna frånvaro 2003 motsvarar 750 000 årsarbetare – 15 procent av befolkningen i arbetsför ålder. Det råder ingen tvekan om att det i dessa direktiv också står: Så här kan vi inte fortsätta.

När vi i dag diskuterar dessa saker så låt oss inte för en sekund sväva på målet: Det var en orimlig situation som vi var tvungna att göra någonting åt.

Jag har haft mitt jobb i tre veckor. Jag är den förste att medge att jag inte kan allt, att det är mycket mer att sätta sig in i, att jag inte är färdig med egna analyser och att det är åtskilligt som måste göras och som ännu inte är gjort. Men jag är helt övertygad om att vi har gjort en viktig reform och att grundpelarna i den reformen ligger fast. Om man dessutom är övertygad om att vi har gjort en viktig reform som har stor betydelse ser jag ingen prestige i att också själv leta efter de fel och brister som kan finnas. Ingenting är svårare än att genomföra stora reformer. Ingenting är lättare än att göra någonting fel när man gör stora reformer. Låt oss därför bedriva detta arbete seriöst, analytiskt och sakligt. Det är viktigare att det blir rätt än att det går snabbt.

Vi kommer att lyssna på alla människor som har konstruktiva synpunkter på vad som kan göras ännu bättre. Men vi kommer inte att följa dem som i praktiken menar att vi ska gå tillbaka till hur det var 2003, 2002 eller 2001, därför att det vore rent ansvarslost.

Jag tycker inte heller att vi ska förringa de problem som många sjuka eller tidigare sjuka människor har när de ska närma sig arbetsmarknaden igen. Det är ingen lätt uppgift. Jag har sett det på mycket nära håll i mitt tidigare jobb. Men vi ska inte heller förringa den seger som ligger i att komma snäppet närmare arbetsmarknaden. Det gäller dem som plötsligt får ett helt eget arbete i en bransch som de aldrig har varit i närheten av tidigare. Det gäller dem som kan jobba några timmar i veckan nu fast de inte kunde det tidigare. Och det gäller dem som bara har kommit några steg närmare ett jobb som kan ligga några månader bort. Detta är enorma segrar för dem som tror att arbete är viktigt för självständighet, för egen inkomst, för arbetskamrater och för så mycket av det som vi värderar så högt i det svenska samhället. Förringa inte dessa segrar. Låt oss däremot se till att varje pusselbit hamnar exakt rätt.

(Applåder)

Anf. 9 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Nej, jag förringar inga segrar. Jag tycker att det är jättebra att de 2 procent av de utförsäkrade som har fått arbete har fått det. Vi har inga skilda synpunkter på den delen.

Denna interpellation handlar om de utförsäkrades svåra situation. Där är det den stora merparten som inte har fått arbete. Många av dem har hamnat i stora ekonomiska trångmål. Det är det som denna interpellation handlar om.

Emma Henriksson säger att alla som är sjuka ska få ersättning. Om det vore så hade det inte varit några bekymmer. Bekymret är att de inte får det. Det är det som vi pratar om. Här hamnar man långt från verkligheten. Det gör man även i statsrådets svar där det står att den som är svårt sjuk och inte kan arbeta ska få ersättning. Problemet är att de inte får det. Det är detta som interpellationen handlar om och som jag vill återkomma till.

Om statsrådet skulle vara seriös i sin oro för de misslyckanden som denna reform har åstadkommit skulle man till exempel kunna sätta stopp för utförsäkringarna medan man utreder de systemfel som gör att svårt sjuka människor inte får någon ersättning och hamnar mellan stolarna. Det skulle kunna vara ett sätt för statsrådet att visa handlingskraft och visa någon form av empati när det gäller de saker som denna reform har ställt till med. Men det finns inte tillstymmelse till någon som helst känsla från statsrådet, från den tidigare regeringen eller från denna regering för dessa människors svåra situation. Det varnades för detta under hela vägen fram till att denna reform trycktes igenom. Omedelbart efter att den hade tryckts igenom, som ett brev på posten, och 15 000 utförsäkrades den 1 januari förra året såg man det ena människoödet efter det andra och hur oerhört illa dessa människor behandlades.

Det är inte brist på kunskap som det handlar om här. Vi vet att denna reform har dessa effekter.

Jag skulle vilja vädja till statsrådet att ni sätter stopp för utförsäkringarna medan ni ser över denna problematik. Då kanske det kan bli som Emma Henriksson vill, nämligen att den som är för sjuk för att arbeta ska få en ersättning. Jag kan berätta för Emma Henriksson att det inte fungerar på det sättet. Den politik som Kristdemokraterna står bakom fungerar inte på det sättet.

Johnny Munkhammar kom kanske lite grann in på svaret när det gäller vad regeringen håller på med. Det Johnny Munkhammar säger är att man kan genomföra reformer och i början sprattlar de som drabbas, de sprattlar och de sprattlar, men till slut vänjer de sig.

Det jag tror att Johnny Munkhammar tyvärr redovisade för oss här i kammaren var det som är regeringens avsikt. Man har för avsikt att sitta still i båten och låta de här människorna drabbas hårt av sjukdom samt social och ekonomisk misär. Sedan hoppas man att vi ska vänja oss vid detta, att vi ska ta in detta som en del av vår vardag så att det ska bli en del av det Sverige som vi har lärt känna och älska tidigare, när man tog hand om varandra, och att vi ska vänja oss vid att vi inte gör det längre.

Ursäkta uttrycket, herr talman, men må Gud förbjuda att det blir som Johnny Munkhammar vill, att vi ska vänja oss vid den här sjukförsäkringsreformen och alla de offer som regeringens politik skapar. Det var klagande Johnny Munkhammar, men det var också förskräckande.

Till statsrådet: Sätt stopp för utförsäkringarna medan ni utreder orimligheterna i er egen politik!
(Applåder)

Anf. 10 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Herr talman! Det kom inget svar från Socialdemokraterna om varför Anna Hedborg, tidigare socialdemokratisk socialförsäkringsminister, hade så fel när hon med skarpa argumenterade för att en socialförsäk-

ringsreform också skulle innehålla en bortre tidsgräns. Sverige var närmast unikt i hela den industrialiserade världen om att inte ha en bortre tidsgräns. Därför var vi också unika med att vi hade extrema sjukskrivningstider i kanske det friskaste landet i hela västvärlden. Därför argumenterade socialdemokraten Anna Hedborg för en bortre tidsgräns i socialförsäkringen. Ni har inte motiverat varför hon hade så fel.

Den andra personen jag hänvisade till som en skicklig person som förordade bra reformer var en annan socialdemokrat, Tony Blair. Kanske var det lika förskräckande. Jag vet inte.

Det här var en komplex reform, en stor reform som berörde många människor som har det svårt. Som alltid när man genomför sådana reformer kommer det att bli problem på vägen. De enskilda fallen är naturligtvis exempel på detta. Men ibland när man lyssnar på oppositionen får man intrycket att det här var första gången någonsin som Försäkringskassan har blivit kritiserad för hur man dömer i enskilda fall. Så är det kanske inte. Försäkringskassan har och kommer väl alltid att bli kritiserad för vissa enskilda fall.

Jag tror faktiskt att Patrik Björck och jag kan slå vad om att ni snart har accepterat den här reformen också. Den var ju så viktig. Den var ju så bra. Grunden handlar om att gå från bidrag tillbaka in i arbete. Sedan blir det små fel på vägen som måste fixas och justeras, men det är inte det som är helheten. Snart är ni för den också, precis som ni har accepterat alla reformer och förbättringar i Sverige de senaste 20 åren.

Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ställde några frågor till statsrådet. Jag ska upprepa dem lite senare. Jag vill ändå klargöra att för oss socialdemokrater är det självklart att sjuka ska få stöd och rehabilitering för att kunna komma tillbaka till arbete.

Det är också lika självklart att om man är sjuk ska man ha en rimlig ersättning. Man ska inte kastas ut ur en sjukförsäkring bara för att man har varit sjuk för länge enligt den stupstock som den här regeringen har bestämt sig för.

Vi har sett exempel, det ena efter det andra. Ett exempel som jättetydligt visade de extrema konsekvenserna var fallet Annica Holmquist, som det redogjordes för i slutet av valrörelsen och som också skakade om många av de borgerliga företrädarna. Jag vet att statsrådet inte kan kommentera enskilda fall, men jag ber att statsrådet faktiskt konstaterar att det inte är *en* person i Sverige, det är inte enbart det fall som jag har redovisat utan det är många som har drabbats. De utförsäkras och hamnar i det ni kallar för utanförskapet. De blir fattiga och sjuka.

Min fråga till statsrådet var: Tror statsrådet och regeringen faktiskt att sjuka människor blir friska av att bli fattiga? Då är det ett nytt sätt att behandla människor i dag. Då skulle vi kunna göra många människor friska väldigt snabbt om det bara var fattigdom som ökade friskheten.

Många av de personer som blir utförsäkrade är kvinnor som lever ihop med en annan person och därmed inte har rätt till socialbidrag. De kommer att bli den nya tidens fattigpensionärer. De försvinner ur statistiken, men de har hamnat i ett riktigt utanförskap, och det för att den här regeringen tyckte att det var viktigt att finansiera skattesänkningar för välbetalda.

Det är mycket möjligt att det är det valet man gör, men för mig handlar det om att se till att de sjuka faktiskt får en bra hantering och att Försäkringskassan också får regler som man klarar av att hantera. Just nu utförsäkras människor enbart av en tidsgräns och inte för att de har blivit friska. Möjligtvis har de blivit fattigare, herr talman. Det är jag ganska upprörd över.

Anf. 12 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! Det gäller att se människan. Låt oss då se hur Patrik Björck och Eva-Lena Jansson ser människan. Man får till sig enstaka fall och reagerar instinktivt med att hela systemet måste vara fel. Det är godhjärtat att göra så, men det gäller också att titta lite grann på vad man bygger upp för föreställningar.

Patrik Björck nämnde en siffra om 2 procent som har fått arbete, det vill säga att 98 procent inte skulle ha fått det. Den siffra som finns kring de 25 000–30 000 personer det berör visar att 50 procent av dem som i dag befinner sig kvar på arbetsförmedlingarna ingår i rehabiliteringsåtgärder, arbetsträning och till och med arbete deltid, några på heltid. Detta är den reella konsekvensen av en lyckad reform.

Vad är alternativet? Det är, som ministern sade, de 50 000 per år som gick ut i förtidspension, som jag hävdar är ett livsfarligt tillstånd att befinna sig i. Det var 140 personer om dagen, varav rätt många var väldigt unga. Detta är den totala nonchalansen för människors hälsa och framför allt de ungas behov av att komma in i en arbetsgemenskap.

Till skillnad från Patrik Björck och Eva-Lena Jansson har jag åkt runt till hela mitt läns olika försäkringskassor och arbetsförmedlingar, dels innan reformen trädde i kraft, dels efter att reformen hade varit aktiv i ungefär sex månader. Jag ser en helt annan bild. Jag hör en helt annan beskrivning av såväl handläggare på bägge myndigheterna som jag hör av dem som jag träffar på inte minst Arbetsförmedlingen.

Vad vill Patrik Björck och Eva-Lena Jansson med de här människorna? Ska de stå och vänta på att gå över i förtidspension, ett tillstånd som är förenat med, som jag påstår, livsfara? Eller ska vi låta dem avvakta att en utredning kommer fram 2013 som sedan går ut på remiss och så småningom ger oss ett förslag sex sju år bort i tiden? Är det ett humanistiskt sätt att förhålla sig till det som vi hade: by far, som det heter på engelska, de högsta sjukskrivningssiffrorna i Europa?

Nej, vi ska vara tacksamma för att den här reformen har genomförts. Nu gäller det att vårda den, och det gäller också att se fram emot hela utredningen som så småningom kommer.

Anf. 13 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Patrik Björck nämnde att han tror att vi väntar på att folk ska vänja sig. Jag funderar på om det är så att man tror att man känner andra genom sig själv.

Jag tror att det är precis det här som hände med den sjukförsäkring vi hade tidigare. Man vände sig vid att människor en efter en, sakta men säkert puttades undan, gömdes och glömdes bort. Man accepterade någonting som man visste. Man hade utredningar, man hade personliga möten med människor och man visste att människor for illa, men man vågade inte göra någonting åt det. Man mäktade inte med att göra någon-

ting åt det, därför att man visste att det är väldigt svårt att förändra ett system.

Det är väldigt svårt att få ett system att fungera perfekt från första stunden. Jag tror inte att det finns någon här inne som kan känna att vi har lyckats ända fram, därför att vi träffar de här människorna, de som känner att de inte har fått den hjälp och det stöd de behöver, de som upplever att de har kommit i kläm.

Det är just med de människorna i fokus vi är helt övertygade om att vi måste fortsätta. Vi måste fortsätta med den reform som vi vet i väldigt stora delar var rätt. Men vi tänker inte ge oss förrän varje människa har fått rätt hjälp och stöd. Vi tänker inte acceptera att människor göms eller glöms bort. Vi tänker inte ge oss förrän varje person som är för sjuk för att arbeta också har rätt till en trygg ersättning. Vi kommer aldrig att vika från detta.

Anf. 14 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag har försökt att hålla mig borta från socialförsäkringsdebatten under ett antal år, mest därför att jag har suttit i Försäkringskassans styrelse i Stockholms län under lång tid. Jag satt där när sjukskrivningstalen dramatiskt ökade. Det fanns inte speciellt många förslag från något parti vid den tidpunkten på vad som kunde göras åt att sjukskrivningstalen plötsligt for i väg snabbt.

Men jag blir lika förvånad när jag hör argumentationen. I grunden är vi överens i dessa frågor. Vi tycker att det var alldeles för många som var sjukskrivna och sjukpensionerade. Det var inte bra. Det här var en av världens mest friska nationer. Ändå hade vi ett förskräckligt stort sjukskrivningstal.

Men några saker måste vi ändå ta till vara. Jag måste ställa en fråga till ministern så att vi ändå hamnar rätt i debatten: Hur mycket hade sjukskrivningstalen sjunkit från det att man bestämde sig för att halvera antalet sjukskrivna? Det är en relevant fråga i sammanhanget eftersom det i den här debatten blir mycket fråga om svart och vitt.

Hur många var det i det gamla systemet som gick tillbaka till arbetet igen efter att ha varit förtidspensionerade och långtidssjukskrivna? Det är också en relevant fråga.

Det jag är nästan mest kritisk mot är att det numera är x dagar som man får vara sjukskriven. Sedan ska man ut i arbete igen. Jag kan inte låta bli att dra mig till minnes en person. När jag var ombudsman i Hotell och Restaurang Facket mötte jag en kvinna. Hon hade psykiska besvär och var ibland sjukskriven långa tider. I det fall jag tänker på kombinerade hon detta med ett benbrott. Det tog ännu längre tid. Hon var sjukskriven i nästan två år – men hon kom tillbaka och kunde börja jobba efter sjukskrivningen.

Under den senaste sjukskrivningen fick hon en besvärlig depression, och hon gick över tidsgränsen. I dag går hon på socialbidrag. Hon vill inget annat än att börja jobba, men på grund av de nuvarande konsekvenserna kan hon inte börja. Hon är en gammal och ganska sliten människa. Hon kommer aldrig att komma tillbaka till ett arbete i dag om hon inte får mycket hjälp av samhället.

Det här symboliserar lite grann hur vi ser på dessa frågor. Emma Henriksson säger att alla ska ha rätt till ersättning när de behöver ersättning. Det är rätt ingång i dessa frågor. Det måste inte ske på det sätt som den här reformen genomfördes på. Statsrådet säger att det här ska göras rätt, inte bara snabbt. Problemet var att när reformen genomfördes blev man tvungen – med hjälp av ett utskottsinitiativ – att rätta till uppenbara fel i reformen. Då måste vi ställa oss frågan om vi inte måste fundera över att hitta rätt – men det måste i det här fallet gå snabbt. Människor svälter mer eller mindre ihjäl – de har det besvärligt – medan de väntar på att regeringen ska komma fram till rätt synpunkter. Det här är inte bara fråga om att ha rätt utan det här måste också gå snabbt.

Anf. 15 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Efter Börje Vestlunds förbindliga anförande är det svårt att vara hård i tonen. Jag ska ändå ta upp den tråd som Patrik Björck använde när han använde ordet empati. Det är ett ord man ska använda med viss försiktighet i de här sammanhangen. När man ser rubriken på interpellationen, *De utförsäkrades situation*, tror jag att vi alla kan känna empati med dem som är sjuka.

Det fanns en annan sida i reformen. Den sidan känner Patrik Björck ingen empati för. Det gäller de tiotusentals människor som dömdes till utanförskap och att vara utan den sociala gemenskap som är det viktigaste vi har utöver kärleken till vår nästa, nämligen den sociala gemenskapen på arbetet. Var fanns Patrik Björcks empati med dessa? Det är den viktigaste frågan att ställa.

Vi kan kritisera att det är för få i procenttal som kommer tillbaka till arbetsmarknaden. Det kanske kan bli bättre, och det är mycket som kan göras. Men det är en oerhörd vinst – som Börje Vestlund beskriver – att några har kommit tillbaka. De har fått ett socialt värde, nya arbetskamrater och ett helt annat liv. När vi använder ordet empati måste vi se det hela på det sättet också. Det fanns de – även i den här kammaren – som inte brydde sig om dem som var dömda att stå utanför arbetsmarknaden i 2, 5, 10 eller 18 år. Vi har hört många exempel. De har nu återkommit till arbetsmarknaden.

Patrik Björck! Var försiktig när ni använder begreppet empati. Det finns två sidor av detta.

Finn Bengtsson sade att han har åkt runt i Östergötland. Jag har varit på en försäkringskassa och arbetsförmedling i Södertälje och träffat människor av kött och blod. Jag tror att det har skett på många håll. Jag tror inte minst Gunnar Axén har tvingats göra många sådana besök. Det är intressant att se med vilken entusiasm inte minst de anställda på arbetsförmedlingarna har tagit sig an att se till att göra något för de människor som varit utförsäkrade. De har verkligen varit utförsäkrade; de har visserligen varit bidragmottagare i någon mening men de har inte haft det sociala värde som arbete och gemenskap ger.

När vi använder ordet empati i kammaren ska vi vara försiktiga så att vi inte utesluter en stor grupp som man tidigare inte kände empati med. Jag är övertygad om att huvuddelen av reformen kommer att vara till stor nytta för det svenska samhället och framför allt för många enskilda individer.

Herr talman! Var allt bättre förr? Nej, allt var inte bättre förr. Den perfekta reformen är ännu inte skapad. Det har gått fel i några fall. Den tidigare regeringen, Reinfeldt 1, vidtog tillsammans med Gunnar Axén och andra åtgärder för att se till att undanröja avarter – det kan vi gärna tala om, det här var inte fullkomligt – med hjälp av den nya socialförsäkringsutredningen.

Var försiktiga när ni använder ordet empati. Det finns många som känner att den här regeringen och den här riksdagsmajoriteten har gjort mycket mer för dem så att de kan återfå en stor del av det människovärde de tidigare var förnekade att ha.

Anf. 16 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är en riktigt intressant diskussion vi för i dag, och jag tror att vi kommer att ha skäl att återkomma till den många gånger.

Jag är inte känd som en långsam person. Jag har jobbat i tre veckor i den här rollen, min statssekreterare i två veckor i sin roll, och sedan en vecka tillbaka bedriver vi arbetet med den översyn som presenterades i regeringsförklaringen. Det är bråttom, det är viktigt att det blir rätt och vi gör det systematiskt och noggrant.

Till er socialdemokrater: Jag känner mig som den som försöker värna era långsiktiga värderingar från era kortsiktiga åsikter. Ni har så många gånger själva påpekat vad arbetslinjen i grund och botten måste handla om, nämligen hur viktigt arbetslivet är och hur viktig självständigheten är.

Ni skrev följande i era egna direktiv till den förra utredningen: Det finns anledning att se över frågan om det under senare år har skett en glidning i tillämpningen av sjukdomsbegreppet hos såväl läkare och patienter som inom socialförsäkringsadministrationen, det vill säga om sjukskrivning har blivit ett mer accepterat sätt att hantera press och påfrestningar som drabbar människor i livets olika skeden. Det kan konstateras att det nuvarande svenska regelsystemet i vissa avseenden avviker på ett påtagligt sätt från övriga länders regelverk på området. Ett tydligt exempel på detta är att det inom den svenska sjukpenningförsäkringen saknas en bortre tidsgräns.

Vi såg precis de problem som fanns. Vi såg att det saknades tydliga tidpunkter att göra det nödvändiga och att vi tenderade att göra det enkla i stället för det vi borde göra, nämligen det rätta. Vi tenderade att skjuta problemen framför oss. Jag har sett mycket också av svensk socialtjänst och vet att samma problem ofta finns där.

De senaste fyra åren har jag jobbat med att hjälpa socialbidragstagare tillbaka till egen försörjning. Det påminner i vissa avseenden om det här jobbet. I Stockholm har vi hjälpt 12 000 människor i socialbidrag tillbaka till egen försörjning och till att bli helt oberoende av socialbidrag. Det har varit långt ifrån perfekt och långt ifrån problemfritt, men i grund och botten har vi hjälpt människor tillbaka till självständighet.

Detta är människor som kanske aldrig har varit på svensk arbetsmarknad. Det kan vara människor som inte har varit där på många år och som helt saknar försäkrad inkomst. Det är inget enkelt arbete, och vi har ändrat de exakta spelreglerna flera gånger för att rätta till brister vi upptäcker efter hand.

Det är dock ett viktigt arbete, och jag är full av beundran inför de människor som gör enorma ansträngningar för att komma tillbaka och på lång sikt helt stå på egna ben eller till hälften stå på egna ben. Jag är lika full av beundran inför de människor som hjälper dem som kämpar för att komma tillbaka.

Det är alldeles riktigt att sjuktalet började sjunka tidigare; 2003–2004 ser vi början på det som skulle komma att bli en nedgång. Det är lika intressant det. Det vi har sett sedan 1955, när den svenska sjukförsäkringen på allvar infördes, är nämligen en veritabel bergochdalbana – upp och ned, gång på gång. Ingen rimlig logik talar för att vi har varit så mycket sjukare vid vissa tidpunkter och helt normalt europeiskt friska vid andra tidpunkter. Det är en bergochdalbana som saknar motstycke i europeisk kontext.

Inspektionen för socialförsäkringen påpekar också att tidsgränserna har haft betydelse. De påpekar dock även, som ett memento av självkritik till oss, att rehabiliteringskedjan i genomsnitt har tydliga effekter i stora städer men inga effekter i mindre städer och glesbygdskommuner. Vi har alltså jobb kvar att göra.

Anf. 17 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Det känns som att det här var en viktig fråga att lyfta fram. Många har velat ta vid och delta i debatten, och jag tror inte att det är sista gången vi har denna debatt.

Jag vill ändå påminna om att det handlar om de utförsäkrades svåra situation. Det här har blivit någon sorts socialförsäkringsdebatt i största allmänhet. Det är väl intressant i och för sig, men för just de människor som har drabbats är det oerhört viktigt att de kan känna någon sorts stöd i sin situation i dag.

Därför vill jag avslutningsvis ändå ställa några frågor till statsrådet med anledning av svaret. Det står så här: ”Stora förändringar likt sjukförsäkringsreformen kan emellertid leda till att enskilda drabbas av orimliga och icke avsedda konsekvenser.” Min fråga är: Har detta skett? Är det statsrådets uppfattning att detta har skett?

Längre ned i svaret står det att man ska se över om regelverken och deras tillämpning har fått icke avsedda konsekvenser för enskilda individer. Är så fallet? Är det statsrådets uppfattning att så är fallet, eller svävar statsrådet i ovisshet när det gäller dessa frågor? Det tycker jag vore intressant för alla de människor som av egen, smärtsam erfarenhet vet att detta har skett och att så är fallet. Det skulle vara väldigt spännande för dem att få höra vad statsrådet har för uppfattning om detta.

Sedan har jag återigen, för sista gången i den här debatten, en vädjan: Sätt stopp för utförsäkringarna medan ni åtgärdar dessa orimliga felaktigheter!

Anf. 18 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag ville inte vara förbindlig på något sätt. Jag ville bara försöka få debatten på en något så när rimlig nivå där vi är överens. Det fanns orimligheter i den tidigare försäkringen; det var vi överens om. Det behöver vi inte stå här och anklaga varandra för i detta sammanhang, utan vi kan konstatera att det fanns en stor kritik även hos socialdemo-

kratin mot försäkringen i sig. Därför menar jag att vi inte behöver stå och kasta detta i ansiktet på varandra.

Det intressanta i den här debatten är ändå att man nu vill göra rätt. Förra gången ville man dock göra detta fort. Varför ska man då arbeta på och säga att det tyvärr kommer att ta lite tid och att ett antal människor lär hamna utanför? Jag tror inte att det är någon som ifrågasätter att människor hamnar emellan stolarna i detta system, och de landar väldigt hårt.

Det är det som är det intressanta med dagens debatt, och där har inte den ansvariga ministern särskilt många svar. Vänta och se. Vänta, kanske väldigt länge. Jag tycker att detta är lite brist på empati. Sedan får Gunnar Andrén säga vad han vill, men detta är väl i allra högsta grad brist på empati. Man ska faktiskt lösa situationen för dessa människor.

För tänk, statsrådet, om den skada eller det problem jag har tar 210 dagar i stället för 180 dagar att läka. Hur bär jag mig åt då? Vad ska jag göra under de 30 dagar som inte stämmer överens? Måste jag i värsta fall tvingas att gå på socialbidrag? Ska jag sälja min gamla skruttiga bil eftersom jag inte kan ha kvar den inom socialbidragets ram? Ska jag sälja min gamla sommarstuga? Är detta svaret från regeringen? Det kallar jag brist på empati.

Anf. 19 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi ska akta oss noga för att anklaga varandra för förbindlighet och orimliga vänligheter här inne.

Jag har tre reflexioner här på slutet. För det första – och det är nästan så att det är trivialt att säga det – att förändringsarbete kräver lika delar beslutsamhet och ödmjukhet. Det är självklart när man säger det, men det är verkligen så. Man måste veta vad man vill åstadkomma och våga fatta de beslut som krävs för att nå dit. Man måste också vara ödmjuk nog att inse att man inte är felfri, att processerna är svåra och att vi pratar om stora, komplexa system med väldigt många människor som påverkas av dem.

För det andra kommer det alltid att finnas människor som upplever sig ha blivit felaktigt bemötta och felaktigt beslutade i våra offentliga system. Det gäller inte bara socialförsäkringssystemet. Det är alltifrån människor som verkligen är felbehandlade till människor som upplever sig ha blivit dåligt bemötta och människor som inte gillar de regler besluten bygger på. Allt detta kräver mycket auktoritet och legitimitet i de institutioner som prövar, omprövar och beslutar. Dithän måste vi också komma när det gäller de viktiga trygghetsfrågorna i socialförsäkringen.

För det tredje gör vi nu varken mer eller mindre än den noggranna översyn som nämns i regeringsförklaringen. Jag är övertygad om att vi kommer att hitta saker och ting i regler och regelverk som har fått konsekvenser vi inte har avsett. Jag är lika övertygad om att vi har tagit några riktigt viktiga steg på vägen mot en mycket bättre svensk sjukförsäkring. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är trevligt att vara tillbaka i kammaren och ha mandatperiodens första interpellation om den viktiga jobbpolitiken.

Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att minska långtidsarbetslösheten.

Jag vill börja med att tydliggöra intentionen med den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin. I denna fas ska deltagarna under en längre tid sysselsättas hos anordnare som kan vara offentliga eller privata, sociala företag eller ideella organisationer. Detta innebär att personer som varit arbetslösa under lång tid kan få möjlighet att bygga upp nya referenser, nätverk och en arbetsgemenskap. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen arbetar för att alla deltagare erbjuds en sysselsättning med utgångspunkt i individens behov.

Då insatserna syftar till en övergång till arbete är det viktigt att deltagarna fortsätter att söka jobb. Deltagarna ska därför få fortsatt stöd av en arbetsförmedlare eller coach. I juni 2010 förtydligades också i förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin att det ska ges utrymme för eget arbetssökande även inom denna fas av garantin.

I budgetpropositionen för 2011 presenterar regeringen en rad satsningar för att motverka att fler personer blir arbetslösa under lång tid och för att stärka konkurrenskraften hos dem som står långt från arbetsmarknaden. Bland annat tillförs ytterligare resurser för arbetspraktik och coaching under 2011. Vidare förstärks Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag under 2011, bland annat för att deltagarna i garantierna ska kunna erbjudas insatser av hög kvalitet. För att öka möjligheterna för dem som har varit utan jobb en längre tid att återgå till arbetslivet förstärks dessutom det särskilda anställningsstödet för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin under 2011 och 2012.

Anf. 21 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Välkommen, Hillevi Engström, till det nya uppdraget! Jag ser fram emot många spännande debatter.

Regeringen har misslyckats med sin jobbpolitik. Arbetslösheten är över 8 procent. Regeringen skriver i sin budgetproposition att det kommer att ta minst fyra år till innan man är nere på 6 procents arbetslöshet, såsom det var 2006 när vi hade en socialdemokratisk regering och ni påstod att vi hade en massarbetslöshet i Sverige. Den var alldeles för hög, det håller jag med om, men att det skulle bli åtta misslyckade år för de arbetslösa är tragiskt. Men det är på grund av den borgerliga politiken, på grund av att ni tror att bara man gör de arbetslösa fattiga så hittar de sig säkert ett jobb, bara det blir större skillnader – det brukar Anders Borg och Fredrik Reinfeldt säga – hittar de arbetslösa sig ett jobb, och de sjuka blir friskare. Det hörde vi i den tidigare diskussionen.

Av de arbetslösa är var tredje långtidsarbetslös. Långtidsarbetslösheten biter sig fast och riskerar att ligga kvar på väldigt höga nivåer. Många människor står långt bort från arbetsmarknaden, blir utstämplade från a-kassan och har ett dåligt självförtroende därför att de har varit borta väldigt länge.

I den så kallade jobb- och utvecklingsgarantin, eller fas 3, finns det många problem. Nu säger Hillevi Engström att man ska ha rätt att söka arbete. Men hur är det egentligen, är det individuellt anpassat för den arbetssökande? Kan den arbetssökande gå på arbetsmarknadsutbildning under tiden som man är inskriven i fas 3?

Att få sin a-kassa sänkt från 80 procent till 65 procent och sedan till 225 kronor är ett dråpslag för dem som är utsatta för det. Ingen väljer det själv, även om jag vet att den borgerliga regeringen påstår det. De säger ju att bara man gör dem fattiga hittar de sig ett jobb. Verkligheten visar något annat, nämligen att arbetslösheten ökar.

I fas 3 finns det människor som nu säger – rätt eller fel – att de hamnar i något slags slavarbete. De upplever att de jobbar som gratis arbetskraft. De jobbar, naturligtvis heltid, under så kallade slavkontrakt, som de påstår själva. Om de arbetssökande upplever att de numera är gratis arbetskraft, att de inte har någon möjlighet att gå något arbetsmarknadspolitiskt program, att de inte har någon möjlighet att få det individuellt anpassat, att de inte har någon möjlighet att komma till rätta med sina problem för att komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden då tycker jag att det är ett stort problem. Stöter Hillevi Engström på de här åsikterna hos de människor som numera finns inskrivna i fas 3? Det är min första fråga.

Min andra fråga är: Hur ska Hillevi Engström se till att de verkligen får jobb? Tanken är ju att man ska komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden. Hittills har verkligheten visat att det inte har hjälpt att göra dem fattiga. Vad tänker Hillevi Engström göra nu?

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jobbpolitiken är regeringens mest prioriterade fråga. Det är den vi har gått till val på. Det är den som vi har fått väljarnas förtroende för – att jobba ned arbetslösheten under den här mandatperioden.

Det har varit, herr talman, en allvarlig och djup finanskris i hela världen. Den har drabbat Sverige hårt, och den har drabbat hela Europa och övriga världen.

Tack vare att vi hade en framsynt ekonomisk politik när vi kom in i finanskrisen – vi hade sparat i ladorna och inte slösat bort pengarna, som oppositionen gärna ville att vi skulle ha gjort – kunde vi satsa på välfärden. Vi har klarat oss bättre än de flesta andra europeiska länder. När andra måste skära ned, när vi ser stora demonstrationer mot sänkta löner och mot att pensionsåldern höjs har vi kunnat klara ekonomin och välfärden.

Vi har en systematisk jobbpolitik där det ska löna sig att jobba. Vi har sänkt skatten på arbete, vi har ökat drivkrafterna. Vi har förenklat för företagen och sänkt arbetsgivaravgifterna. Vi har också gett mycket hjälp och stöd till de arbetslösa att komma tillbaka. Till skillnad mot oppositionen tycker vi att jobbcoachning är väldigt bra just när det gäller att stärka självförtroendet hos dem som har varit borta länge. Den finns fortfarande som en insats för dem som är inskrivna i fas 3, det vill säga de personer som har varit arbetslösa i mer än tre års tid.

Låt mig säga att det är tydligt att man ska fortsätta att söka jobb, för målsättningen är givetvis att de allra flesta ska kunna komma tillbaka till ett arbete på den ordinarie arbetsmarknaden, till egen försörjning.

Fas 3 har inte pågått så länge, så det är lite för tidigt att se hur utflödet kommer att bli, men det är en fråga som jag kommer att följa väldigt noga. Det är viktigt att poängtera att eget arbetssökande ska ske även inom fas 3. Är det så att någon enda individ upplever något slavliknande kontrakt, vilket jag aldrig har hört talas om, ska man givetvis kontakta Arbetsförmedlingen, för det får förstås inte finnas på någon som helst arbetsplats. Då kan man erbjudas en annan sysselsättning.

Det är väl värt att poängtera att man kan få en sysselsättning även hos ideella organisationer, sociala företag. De kan vara väldigt lämpliga för dem som har varit borta från arbetsmarknaden för att de ska få arbetsgemenskap, nätverk och referenser och att någon ska tro på dem och deras förmåga. Det är inte bara privata företag som man kan vara i under fas 3.

Anf. 23 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Trots att det här är er viktigaste fråga har ni misslyckas totalt. Arbetslösheten är ju högre. Andra länder har klarat jobbkrisen bättre än Sverige.

Nu blir det lite mer allmänpolitik än vad jag hade tänkt mig, men jag är tvungen att bemöta de påstående som Hillevi Engström gör här. Hon säger: Vi har prioriterat det här. Det ska löna sig att arbeta. Vi har förneklat för företagen.

Men ändå stiger arbetslösheten. Ni misslyckas. Era åtgärder hjälper inte i verkligheten. Det låter tjusigt. Bara man blir fattig hittar man sig ett jobb. Bara skillnaderna ökar hittar de arbetslösa sig ett jobb – de som är lata, de som inte orkar gå ut om de inte är tillräckligt fattiga. Men i praktiken har detta inte fungerat.

Vi ska senare här i dag tala om hur det ser ut i Norden. Vi kan jämföra med Norden, vi kan jämföra med Norge. Norge har klarat krisen bättre. Alla länder har gått igenom en kris. Tyskland lyckades minska arbetslösheten med 2 procent under tiden som det var ekonomisk kris. Sverige lyckades inte, utan här blev det precis tvärtom. Man påstår att eftersom det inte är vårt fel att det är kris kan vi inte göra någonting åt det. Gör vi de fattiga ännu fattigare kommer de säkert att hitta sig ett jobb.

Jag tycker att det är cyniskt att se människor på det här viset, att drivkrafterna ska göra att de där lata ska hitta sig jobb. Det talar ju sitt tydliga språk.

Nu säger Hillevi Engström att hon aldrig har hört talas om att människor säger att de arbetar under slavliknande kontrakt, nej. Välkommen till verkligheten! Jag hoppas verkligen att Hillevi Engström besöker människor som jobbar i fas 3 och att hon också lyssnar på de människorna. Om nu Hillevi Engström, som ju kommer från riksdagens arbetsmarknadsutskott, inte har hört talas om det här under sin tid i utskottet ska det bli intressant att se om hon kommer att kunna ha skygglapparna på även som arbetsmarknadsminister. Jag förvånar mig över det eftersom jag hör många människor i sin förtvivlan beskriva det som de kallar för slavliknande kontrakt. De beskriver också att de inte har möjlighet att söka jobb och att de inte får hjälp med sin psykiska hälsa. De beskriver också att de inte får möjlighet till något arbetsmarknadspolitiskt program. Nu säger Hillevi Engström att det ska de ha, att alltihop som de här människorna nu utsätts för är fel och att de ska gå tillbaka till

Arbetsförmedlingen och att allt ska rättas till. Ja, det får vi se då. Men om nu ministern säger att det är så och att det är så man ska tolka det, får vi uppmuntra dem som vi träffar på fortsättningsvis att gå tillbaka till Arbetsförmedlingen och få en bättre möjlighet någon annanstans där de inte känner sig som utnyttjad obetald arbetskraft.

Hillevi Engström säger att det här är den viktigaste frågan, och jag kan se att arbetslösheten är så hög. Hillevi Engström säger: Det är finanskris och det är inte vårt fel. Men varför har i så fall andra länder klarat arbetslösheten bättre än Sverige? Nu kan Hillevi Engström naturligtvis ta som exempel något land som har högre arbetslöshet än Sverige, ja, men i jämförelse med jämförbara industriländer har Sverige klarat jobbkrisen sämre.

Vi sparade i ladorna – ja, helt rätt. Vi såg till att det blev ordning och reda i ekonomin. Det var vi socialdemokrater som byggde upp den ordning och reda i budgetlagarna som vi har i dag, och som ni faktiskt var emot under er tid i opposition.

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Låt mig först poängtera att det är helt uteslutet för mig som ansvarig för de här frågorna att någon enda person ska befinna sig i något slags slavliknande tillstånd på den svenska arbetsmarknaden utan att något sker. Jag har själv inte fått några sådana signaler. Men jag hoppas att Monica Green kan kontakta Arbetsförmedlingen om vilken arbetsgivare det gäller så att man kan gå till botten med det här, för så här ska det självklart inte vara, i den mån detta stämmer.

Under det senaste året har vi, trots den djupa krisen och den industri-kris som inte kan ha undgått någon och där så många jobb har gått förlorade, fått mer än 80 000–100 000 fler sysselsatta. 40 000 fler ungdomar har kommit i jobb.

Det finns fler som i dag står till arbetsmarknadens förfogande och söker jobb. Det tycker jag är bra, för man är närmare ett jobb om man söker jobb än om man är bortglömd och hemma på grund av att ingen har brytt sig om att ge en rehabilitering eller brytt sig om eventuella sjukdomsrelaterade besvär. En effekt av de reformer som är genomförda i rehabiliteringskedjan är att fler personer i dag står till arbetsmarknadens förfogande och har arbetsförmåga. Och när konjunkturen nu vänder och efterfrågan på jobb börjar öka kan de också komma tillbaka till arbete.

När det gäller fas 3, som man kommer till när man varit arbetslös i mer än 450 ersättningsdagar, är det väldigt viktigt att titta på varje individ och erbjuda en sysselsättning som kan passa hans eller hennes behov och förmåga, så att människor får komma tillbaka till en arbetsgemenskap och känna sig behövda, känna sig sedda, kunna få semester, kunna ha umgänge. Vi vet att det skapar otroligt stora sociala problem och att man blir sjuk av att vara utanför. Det leder också till risker för alltifrån droganvändning till försämrad hälsa. Därför är det jätteviktigt att alla i fas 3 får en bra sysselsättning och att de håller kontakt med arbetsförmedling eller jobbcoach som hjälper dem att hitta ett annat jobb, ett vanligt lönearbete.

Jag vill säga att krisen inte är över. Vi ser vad som händer i vår omvärld. Nu gäller det att vårda krisen och se till att det som hände under 90-talet inte händer här i Sverige igen, det vill säga att då fick vi en väl-

dig bra tillväxt men en tillväxt utan jobb och väldigt många människor som slogs ut permanent från arbetsmarknaden. Vi vet också av erfarenhet att de reformer som skedde under den socialdemokratiska tiden innebar en rundgång i systemet mellan lite praktik, lite åtgärder, stämpling och så vidare under år efter år. Nu är det tydliga gränser och det finns en tydlig modell.

Sedan ska jag också vara ödmjuk och säga att det inte finns någon modell som jag tror är helt perfekt, utan jag måste noga följa utvecklingen och se hur utflödet är från garantierna och vad som kan förbättras ytterligare. Men ambitionen är att alla som kan ska kunna arbeta utifrån sin förmåga. Om den sedan är 100 procent eller 50 procent spelar mindre roll, utan alla ska ha chansen att, liksom vi som sitter här, ha en gemenskap med kolleger, någon som bryr sig, någon som ser en. Det leder till att man, förutom att man får bättre ekonomi, också får bättre hälsa.

Anf. 25 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Nu har vi fått många utfästelser här från arbetsmarknadsministern. Vi får väl utvärdera dem, eftersom hon nu har lovat att de som är i fas 3 ska ha möjlighet att söka jobb, möjlighet att ha semester och att arbetet ska vara anpassat efter den egna förmågan, individuellt anpassat, och att det inte på några villkor ska vara under slavliknande former. Ja, men utmärkt, då får vi gå hem och göra verkstad av de fina orden. Om det i praktiken kunde vara så som arbetsmarknadsministern säger vore det bara bra. Tyvärr visar verkligheten något annat. Men nu har ministern ställt ut de här löftena, och då är det bara att finna sig i dem i alla led så att alla nu ser till att man jobbar efter dem.

Ministern säger också att det är viktigt att bryta utanförskapet. Ja, det håller jag fullständigt med om. Jag tycker att det är bedrövligt att det är 70 000 fler i utanförskap nu än när ni tog över för fyra år sedan. Jag tycker också att det är bedrövligt att arbetslösheten är högre i dag än för fyra år sedan och att ni tror att den inte kommer att sjunka ned till 6 procent förrän om fyra år.

Hillevi Engström försöker skylla på att det har varit en kris. Andra länder har klarat det bättre. Hon försöker också skylla på att det är fler som söker arbete nu. Ja, men man måste se till att alla som söker arbete också har möjlighet att få det. Det föddes många barn i slutet av 80-talet och i början av 90-talet, och det är stora ungdomskullar i dag som går ut gymnasiet. Att förklara bort det med att det nu är så många som söker arbete att vi därför får acceptera en hög arbetslöshet tycker jag inte är värdigt mot alla de arbetssökande som står till arbetsmarknadens förfogande, utan vi måste tillbaka till full sysselsättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att minska ungdomsarbetslösheten.

En hög ungdomsarbetslöshet är, precis som Monica Green framhåller, inte ett svenskt fenomen utan ett problem som vi delar med stora delar av Europa. Under de senaste månaderna har vi dock sett tecken på att ungdomsarbetslösheten åter har börjat sjunka, i takt med att konjunkturläget har förbättrats. Detta är glädjande och tyder också på att regeringens politik, med syftet att öka möjligheterna för fler att arbeta, är fortsatt framgångsrik.

Regeringen har under den gångna mandatperioden arbetat hårt för att minska utanförskapet och för att fler människor ska kunna komma i arbete. Ungdomar har varit – och är – en viktig grupp i detta arbete.

De åtgärder som vidtogs under den gångna mandatperioden i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten innefattar bland annat införandet av nystartsjobb och jobbgarantin för ungdomar. Regeringen öppnade också upp för möjligheten att visstidsanställa en person i upp till två år. En visstidsanställning är ofta en väg in på arbetsmarknaden för unga.

Regeringen har under innevarande mandatperiod för avsikt att införa en ny tidsbegränsad anställningsform för elever som går lärlingsprogram inom gymnasieskolan. Dessutom öppnar vi för lärlingsprovanställningar för personer upp till 23 år. Lärlingssatsningen öppnar helt nya vägar till jobb för många ungdomar som i dag har svag förankring på arbetsmarknaden. För att vidare öka drivkrafterna för arbetslösa ungdomar att slutföra sina grundskole- eller gymnasiestudier kommer arbetslösa ungdomar i åldrarna 20–24 år tillfälligt att kunna få studiemedel med den högre bidragsnivån för studier på grundskole- och gymnasienivå.

Detta är bara några exempel på regeringens satsningar som syftar till att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Regeringen följer naturligtvis mycket noga resultaten och utvecklingen av insatserna för att fler unga ska få möjlighet att arbeta.

Anf. 27 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Hillevi Engström säger återigen att detta är en prioriterad fråga. Ändå går det så fruktansvärt dåligt. Ändå har Sverige gått från att vara ett föregångsland till att ha en av de högsta nivåerna på ungdomsarbetslöshet i Europa.

Har man som ungdom förmånen att ha jobb har man lägre lön och mer flexibla och otrygga anställningar. Man kan snabbt sägas upp via ett sms eller ett telefonsamtal och plötsligt stå utan arbetsinkomst. Det är ovärdigt en modern arbetsmarknad att ha så osjysta villkor för ungdomar.

Den svåra arbetssituationen för de ungdomar som har jobb medför att de inte har någon ekonomisk trygghet. De vågar och kan inte skaffa lägenhet utan får bo kvar hemma, vilket innebär att de inte lär sig ta vuxenansvar.

För dem som inte har jobb är det ännu värre. Det försvann tusentals utbildningsplatser och komvuxplatser när de som bäst behövdes, och det har blivit svårare att få arbetspraktik. Dessutom har den borgerliga rege-

ringen infört aktivitetsförbud, vilket innebär att unga måste gå sysslösa i 90 dagar innan de får hjälp. Det finns exempel på människor som blivit nekade praktikplats eftersom de enligt regeringens sätt att mäta inte varit arbetslösa länge nog.

Som nämndes i förra interpellationsdebatten har vi stora ungdomskullar. De största ungdomskullarna sedan 40-talsgenerationen har slutat skolan. Det innebär att många unga står till arbetsmarknadens förfogande. Dessa borde få chansen att visa vad de går för, göra rätt för sig och få en möjlighet.

Många av de arbetslösa ungdomarna har inte rätt utbildning. De kanske inte har fullgjort sin utbildning eller utbildat sig till något som det inte är så stor efterfrågan på. Samtidigt säger arbetsgivarna att det finns stora flaskhalsproblem. Inom vissa branscher skriker man efter utbildad arbetskraft.

För att matcha detta borde regeringen se till att de unga snabbt kan omskola sig till de så kallade bristyrkena och därigenom möta de nya jobben. De är paradoxalt att det är matchningsproblem samtidigt som det är hög ungdomsarbetslöshet. Här har regeringen stora möjligheter att snabbt kunna göra något och se till att ungdomar får chansen inom dessa yrkesområden.

Se nu till som ny arbetsmarknadsminister att genast hitta en lösning på det stora problemet för Sverige, nämligen den höga ungdomsarbetslösheten!

Anf. 28 ISAK FROM (S):

Herr talman! Låt mig först gratulera herr talmannen till uppdraget. Jag gläder mig åt att få hålla mitt första anförande, mitt så kallade jungfrutal, i en så viktig fråga. Jag vill också gratulera Hillevi Engström till utnämningen till en av de viktigaste ministerposterna, vilken jag anser att arbetsmarknadsministern innehar.

Herr talman! Ungdomsarbetslösheten är livligt debatterad, men fokus ligger allt som oftast inte på orsaker och åtgärder utan på statistiken eller parametrar för hur man mäter statistiken och vilka som ingår i statistiken. Låt oss i stället konstatera att varje gång en arbetslös ungdom vill ha ett arbete eller en arbetsmarknadsåtgärd och inte får det är det ett misslyckande.

Det finns i dag ett aktivitetsförbud som införts av den borgerliga regeringen. I praktiken innebär det att man inte får någon åtgärd under de tre första månaderna och ibland under de sex första månaderna.

Låt mig berätta om min arbetskamrats dotter, och detta kan gälla många döttrar och söner. Hon fick ett jobb och flyttade till en annan kommun. Hon jobbade där några månader men blev sedan arbetslös. Hon hann inte tjäna in till sin a-kassa. Hon anmälde sig till Arbetsförmedlingen men fick vänta drygt tre månader på en åtgärd, en praktikplats med dålig ersättning. Min arbetskamrats dotter blev då tvungen att flytta tillbaka till sin hemkommun och sina föräldrar och tvingades tacka nej till sin praktikplats. Väl hemma fick hon anmäla sig hos en annan arbetsförmedling, dock inom samma arbetsmarknadsområde. Det gjorde att hon fick ytterligare tre månader med aktivitetsförbud. Det är många ungdomar i dag som är i denna situation.

Den höga arbetslösheten är ett enormt slöseri med en hel generations kunskaper och engagemang. Vi har länge vetat att den största ungdomskullen sedan 60-talet skulle lämna gymnasiet samtidigt som 40-talisterna går i pension. Men regeringen har monterat ned arbetsmarknadspolitiken och försämrat vuxenutbildningen.

Det kanske inte alltid var bättre förr, men vi borde åtminstone ta lärdom av vad som hände förr. Nu ligger många unga i soffan och kommer inte ut i någon åtgärd, och det är svårt att rucka ett invant beteende. Efter 90-talskrisen tog det lång tid och ett kunskapslyft över en hel nation för att ändra detta. Det tog många år att få ordning på det. Nu är vi där igen, och det är viktigt att krafttag tas. Det är viktigt att vår nya arbetsmarknadsminister som är lyckligt lottad och har ett jobb använder hela sin makt för att se till att aktivitetsförbudet de första tre månaderna försvinner.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag hälsar Isak From välkommen till Sveriges riksdag. Det är ett av de finaste uppdragen man kan ha.

Tillsammans med regeringen brinner jag för ungdomsarbetslösheten men också av personliga skäl. Jag är förälder och vet hur olika ungdomar är. Skolan fokuserar i stor utsträckning på de teoretiskt studiemotiverade för att ge en högskoleförberedelse. Skolan tappar många gånger bort de elever som har en praktisk begåvning och ett praktiskt intresse. Den stora gymnasiereformen är en av orsakerna till att många ungdomar har det tufft på arbetsmarknaden i dag. Det är de ungdomar som inte tycker om teoretiska ämnen, inte just då i alla fall, utan hellre vill få en praktisk utbildning och komma ut och jobba. De ungdomarna har det tufft. Ungdomar är olika; många ungdomar har det också väldigt bra.

Skolan är den viktigaste förebyggande faktorn mot arbetslöshet. Ingen enda ungdom ska lämna skolan utan att ha en bra grund att stå på för att kunna få ett jobb. Det är a och o. Därför måste man jobba både långsiktigt och kortsiktigt. Man måste jobba på att förändra skolan. Nästa år har vi en ny gymnasieskola på plats. Framför allt många pojkar, som kanske är mer praktiskt orienterade, kommer att ha stor glädje av att få en lärlingsutbildning. Det är många gånger pojkarna som har det tuffast i skolan.

När det gäller ungdomsarbetslösheten har regeringen vidtagit en viktig åtgärd, nämligen att halvera kostnaden för att anställa personer som är under 26 år. Det är uppenbart att om det blir billigare att anställa en ung person utan erfarenhet kommer fler arbetsgivare att välja att göra det när lönerna är ganska lika.

Vi har också satsat mycket pengar på utbildningsplatser. Det har aldrig funnits så många utbildningsplatser som nu efter de krispaket som har genomförts. Vi har satsat på praktik och på förstärkta coachningsinsatser. Monica Green och Isak From nämner att det finns ett aktivitetsförbud. Det stämmer inte. En ungdom som kommer till Arbetsförmedlingen har rätt att få en jobbcoach på en gång. Jag tror att det skulle vara fel att första dagen på Arbetsförmedlingen sätta en ungdom i en åtgärd eller i en kurs. Många gånger har ungdomar en ganska bra grund att stå på, men de måste hitta det lediga jobbet och få hjälp med att matchas mot det utbud som finns på arbetsmarknaden.

Jag tror inte att Socialdemokraterna i sin budget kommer att lägga fram förslag om att man första dagen ska in i en åtgärd och, som Monica Green uttryckte det, snabbt kunna omskola sig. Vi pratar om ungdomar mellan 15 och 24 år, ungdomar som just har lämnat gymnasiet. Ska de snabbt tillbaka och omskolas? Det låter ofattbart.

Den grupp ungdomar som har det tuffast är de som har hoppat av grundskolan eller gymnasiet och inte har fullständiga betyg. Nu gör vi en satsning som innebär att man kan gå en motivationsutbildning inom folkhögskolan som är en särskilt lämplig skolform för många som är skoltrötta. Man kan få ett förstärkt studiebidrag och komma tillbaka till grundskolan eller gymnasieskolan och få ett slutbetyg. Det är den absolut viktigaste åtgärden för att förebygga arbetslöshet. Jag hoppas att många ungdomar kommer tillbaka till skolan och får en grund att stå på.

Jag återkommer till fler åtgärder i nästa inlägg.

Anf. 30 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Hillevi Engström är lite spretig i sina svar. Hon säger att ungdomar har väldigt bra grund att stå på eftersom de kommer direkt från skolan, men alldeles innan bekräftade hon faktiskt det som jag sade, nämligen att det finns väldigt många unga som inte har fullgjort sina studier. Vad vi kan konstatera är att ungdomar är olika och behöver olika stöd och hjälp. Det är synd att man inte kan få hjälp från första dagen.

Det finns många exempel på ungdomar som går till Arbetsförmedlingen och där känner att de inte får den hjälp de behöver. Det kan ta upp till sex veckor innan de över huvud taget får lära sig att skriva sin meritförteckning eller cv. Hillevi Engström säger att det vore synd att sätta dem på en kurs eftersom det kan ha en inläsningseffekt. Den ungdomen kanske behöver den utbildningen och det kanske finns företagare som skriker efter just den typen av arbetskraft. Företagarna själva säger att det är ett problem med matchningen och att de söker yrkeskunnigt folk inom vissa yrkesområden.

Hillevi Engström säger att pojkarna har det tuffast i skolan. Det kanske är så att tjejerna har de bättre betygen, men sedan vet vi hur det blir. Det är killarna som tjänar de stora pengarna och tjejerna får jobba deltid och på obekvämlig arbetstid och får lägre lön.

I min interpellation beskrev jag situationen i Norden när det gäller ungdomsarbetslösheten. Det har inte Hillevi Engström kommenterat. Jag skulle vilja veta om Hillevi Engström vill kommentera att 29 procent av de unga i Sverige är arbetslösa och att Finland har nästan lika hög ungdomsarbetslöshet, men inte riktigt. Finland har alltså klarat krisen bättre än Sverige. Där är ungdomsarbetslösheten 27 procent. Island har också klarat sig mycket bättre än Sverige i den här krisen. Där har man 16 procent ungdomsarbetslöshet. I Danmark är ungdomsarbetslösheten 13 procent och i Norge är ungdomsarbetslösheten 9 procent.

Hillevi Engström har valt att inte kommentera de uppgifterna i sitt svar till mig. Jag undrar om det finns något skäl till att Hillevi Engström inte vill prata om de unga arbetslösa.

Oj, nu kom jag visst in på nästa interpellation.

Nåväl, jag skulle ändå vilja veta om Hillevi Engström har en kommentar till det och till det jag pratade om tidigare, nämligen de otrygga anställningsformerna. De unga har otrygga anställningsformer när de väl

får jobb. Tjejerna har sämst möjlighet att få en trygg anställning. Jag vill gärna ha en kommentar till det också.

Varför ser inte Hillevi Engström de här problemen som att ungdomar är olika och behöver olika typ av hjälp? Det vore faktiskt till stor nytta om de kunde få hjälp första dagen.

Anf. 31 ISAK FROM (S):

Herr talman! Statsrådet! Jag noterar svaret från Hillevi Engström. Jag håller med om att skolan är jätteviktig. Lärlingsutbildningen är också viktig. Jag tror på den utbildningsformen. Jag har själv erfarenhet från den eftersom jag har varit utbildningsnämndens ordförande i min hemkommun. Vi har under tio års tid jobbat med teknikcollege, vård- och omsorgscollege och industriprogrammet i nära samarbete med företag.

Herr talman! Det har hänt något. Vi fick en industrikras, och det kom en massa åtgärder från Arbetsförmedlingen. Vi har också det som vi diskuterade tidigare, nämligen de utförsäkrades situation. Vi har fått ut en massa sjuka i jobb- och aktivitetsgarantin som har trängt ut unga från arbetsmarknaden. Det gör att företagen inte orkar eller törs ta på sig att vara en del i utbildningsanordningen över så lång tid som en lärlingsutbildning varar.

Jag vill gärna höra hur statsrådet har tänkt att lärlingsutbildningen ska fungera. I det försök som är genomfört i gymnasieskolan har man inte kunnat fylla platserna till stor del på grund av att det har varit otydligt. Utfallet har inte varit särskilt bra. Jag vill höra mer om det.

Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att vi är många som brinner för att pressa ned arbetslösheten, och inte minst ungdomsarbetslösheten. Det brukar vara det mest tydliga tecknet på att något händer i ekonomin och att det är något som går nedåt. Ungdomsarbetslösheten brukar vara det första tecknet.

Som socialdemokrater får vi väl också, efter att ha förlorat ännu ett val, säga att de borgerliga partierna har varit bra på att måla upp en vision. Men när man väl har gjort det, och det har vi också gjort många gånger, brukar verkligheten alltid så småningom komma i fatt en, och då måste man svara på de tråkiga och besvärliga frågorna. Vad har resultatet blivit av de reformer som ni föreslår och som ni har framfört?

Oftast brukar det här hanteras som att man vill prata om siffror. Jag tänker inte rabbla siffror här, men jag tror att det skulle vara till stöd för regeringen och regeringens politik. Hur många ungdomar var det som fick arbete tack vare de halverade arbetsgivaravgifterna? Det duger inte att svara med en fråga om ifall fler skulle ha fått det om man *inte* halverat dem.

Vi vet i dag att ungdomar inte är mer svåranslidda än andra. Tvärtom vet vi att när det gäller ganska många utbildningar, både i gymnasieskolan och inte minst högskoleutbildningar, så står arbetsgivarna och praktiskt taget rycker eleverna från utbildningarna för att man helt enkelt behöver dem i produktionen. Det är något som sker i dag, och det är något som har skett under en längre tid.

Då är frågan: Hur många arbetslösa ungdomar är det som har fått arbete tack vare den halverade avgiften? Ett vet vi, och det är att några få företag och kommuner har fått väldigt mycket bättre nettoresultat.

Ministern säger sedan att ett av skälen till att många ungdomar känner att de inte passar i skolan är att alla utbildningarna är högskoleförberedande. Det intressanta i det sammanhanget är att när man ser på den försöksverksamhet med lärlingsutbildningar som har pågått runt om i landet – Isak From pratade om det i sitt anförande – vet vi att väldigt många ungdomar också har valt att hoppa av därifrån och gå tillbaka till de vanliga gymnasieprogrammen. De vill nämligen inte binda upp sig för att vara kock eller servitör i hela sitt liv, utan de kanske faktiskt vill gå vidare någon gång i livet.

Vi vet att det har varit ett resultat av detta, och det har långt ifrån varit så lyckat som jag och säkert många med mig, det måste jag erkänna, trodde att det skulle bli när man införde det.

Ministern säger att man får en jobbcoach från första dagen. Men de flesta som har en förmåga att bli långtidsarbetslösa, och det tror jag att de flesta rutinerade arbetsförmedlare känner till ganska väl, kanske inte har en fullgjord gymnasieutbildning och kanske dessutom har en trasslig bakgrund med både kriminalitet och missbruk. För dem tror jag att det är ganska viktigt att det redan från dag ett kan sättas in en ordentlig åtgärd så att de inte behöver vänta i tre månader. För en ung person är tre månader en väldigt lång tid.

På denna och många andra frågor måste regeringen börja finna svar om man i förlängningen ska vara trovärdig i jobbpolitiken. Så här långt har man kunnat måla upp visioner, men visioner måste också visa sig i resultat.

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Först vill jag säga till Monica Green att jag just nu svarar på interpellationen som handlar om ungdomsarbetslösheten i Sverige. Jag tror att arbetslösheten i Norden är nästa interpellation. Jag säger detta så att vi pratar om rätt frågor. Det är alltså därför jag inte har kommenterat Monica Greens frågor. Det kommer senare, så är vi överens om det.

Om någon i den här kammaren har uppfattat att jag inte tar ungdomsarbetslösheten på väldigt stort allvar vill jag vara väldigt tydlig: Det är en central fråga för hela regeringen. Jag är själv väldigt engagerad i den frågan, och det är också ett av skälen till att regeringen genom att halvera arbetsgivaravgifterna för alla ungdomar under 26 år har gjort det hälften så dyrt att anställa dem.

Det är regeringens uppfattning att det är viktigt för arbetsgivarna att det blir billigare att anställa ungdomar. Vi tror nämligen att om det blir dyrare, svårare och mer komplicerat så får färre ungdomar jobb. Våra beräkningar visar att det som Socialdemokraterna och De rödgröna föreslår, nämligen att chockhöja arbetsgivaravgifterna för unga, kommer att leda till att ungefär 14 000 jobb går förlorade. Det tycker vi är helt fel väg att gå; vi ska i stället göra det enklare och billigare för arbetsgivarna att vilja anställa en ung person.

Jag kan hålla med Monica Green och övriga om att ungdomar är olika. Det vet alla vi som har träffat ungdomar. Vi har själva varit unga.

Vi har olika behov. Ungdomar behöver olika former av stöd. De flesta ungdomar går det väldigt bra för, och där passar skolan utmärkt.

Att arbeta med lärlingsanställningar och lärlingsutbildningar i gymnasieskolan tror jag är ett av skälen till att Sverige har kommit sämre ut än de andra nordiska länderna. Till exempel i Danmark finns en tradition med gymnasielärlingar där också parterna har ett stort ansvar för hur man utformar den formen av utbildningar, ersättningar och sådana saker. Detta vill vi genomföra, och det finns också en utredning kring hur det ska kunna gå till.

Vi vill också göra det enklare för arbetsgivare att provanställa ungdomar under 23 år. Vi tror att det är viktigt att ungdomar får in foten på arbetsmarknaden och under lite längre tid får visa vad de går för. Vi måste öka flexibiliteten, för det är viktigare för unga att komma in på arbetsmarknaden än att vara i olika former av program. Teknikcollege och sådana initiativ är alldeles utmärkta.

Ungdomsarbetslösheten är en prioriterad fråga. I dag är 12 procent av de unga mellan 15 och 24 år arbetslösa. De saknar helt sysselsättning. 12 procent är en alldeles förskräckligt hög siffra. Av de unga i den ålderskategorin är det 43 procent som heltidsstuderar, så det är lite olika statistik som man ändå måste förhålla sig till.

Någonstans tror jag att vi kan vara överens om att ungdomar i gymnasieåldern helst ska kunna gå till en gymnasieskola som passar honom eller henne och som är anpassad för individens behov. Det är mycket allvarigare när man har gått ut gymnasiet och inte kan försörja sig själv. På samma sätt tycker väl de flesta av oss att ungdomar och barn under 18 år gärna kan bo hemma, och där har föräldrarna också en försörjningsplikt. Men med detta sagt vill jag ändå understryka att det är viktigt med ungdomars möjlighet att få jobb.

Avslutningsvis kan man fundera på om ungdomar direkt, första dagen på Arbetsförmedlingen, ska ha en åtgärd. Jag tycker att det är viktigt att ungdomar börjar söka jobb och får hjälp av en jobbcoach att se vad deras utgångsläge är. Att sätta dem i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd eller insats tror jag skulle vara hämmande för deras möjligheter att snabbt komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 34 MONICA GREEN (S):

Herr talman! För att göra det klart och tydligt vad vi pratar om har jag faktiskt i min interpellation *Ungdomsarbetslösheten i Sverige*, som vi just nu diskuterar, jämfört med de andra nordiska länderna. Nästa interpellation som vi ska debattera ställde jag inte till Hillevi Engström, eftersom jag trodde att den nordiska samarbetsministern skulle kunna komma hit och diskutera den.

Jag ställde frågor om ungdomsarbetslösheten i de andra länderna, för jag ville att även arbetsmarknadsministern skulle kommentera detta. Jag har inget emot att vi tar det i nästa interpellation, men det var jag som nämnde det i den nuvarande interpellation som diskuteras, bara så att Hillevi Engström vet om det. Hon kanske till och med har läst den. Det skulle jag ha uppskattat mycket, eftersom hon då hade vetat vad vi debatterar.

Hillevi Engström pratar om att det måste bli längre och längre provanställningar. Det ska vara två års provanställning, och sedan ska det

vara 18 månaders visstidsanställning efter det. Det ska göras så otryggt som möjligt för ungdomarna. Då blir det säkert lägre ungdomsarbetslöshet. Problemet är bara att det är det receptet ni har försökt er på de här åren, men ungdomsarbetslösheten har inte minskat.

Vårt förslag är att i stället rikta stödet till de arbetsgivare som vill anställa en arbetslös ungdom. Vi vill inte som regeringen smeta ut de 10 miljarderna på alla arbetsgivare, alltså även på dem som har unga anställda. Vi tycker att det är smartare och en bättre ekonomisk hushållning att rikta stödet till dem som verkligen behöver det och inte smeta ut till alla, för det blir mer ett bidrag till arbetsgivare som redan har ungdomar anställda. Och vi kompenserar förstås kommunerna och de statliga verken, något som en del försöker påskina att vi inte gör.

Vårt recept hade varit bättre. Jag beklagar att Hillevi Engström bara säger att det ska vara osäkrare, för då blir det bättre.

Anf. 35 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Valrörelsen är över nu, Hillevi Engström. Ni har vunnit. Det är er politik som ska granskas, inte de förslag vi har lagt fram. Därför måste frågan ställas igen: Hur många jobb har gått till arbetslösa ungdomar genom att ni har använt 10 miljarder av skattepengarna till detta ändamål? Jag tycker att det är rimligt att få ett svar på den frågan. Det är nog väldigt många andra som också initierar frågan och som kanske tycker att vi ska använda skattepengarna till annat.

Ordföranden i regeringens finanspolitiska råd har uttryckt att det är osäkert om det över huvud taget går att utläsa något resultat av detta. Det är intressant. Tyvärr kom det efter valet.

Vi är tillbaka i det tal som jag känner igen från alla debatter om ungdomsarbetslösheten: Ja, men det är ju inte så allvarligt med ungdomsarbetslösheten. Jag tror att statsministern vid något tillfälle uttryckt att ungdomsarbetslösheten är en synvilla. Det är kanske inte det smartaste som statsministern sagt.

När man vann valet 2006 var man väldigt bestämd med att man skulle ändra statistiken. Nu är statistiken ändrad, och den visar sig inte vara till denna regerings fördel. Då talar man om en synvilla.

Det är klart att jag är överens med arbetsmarknadsministern om att vi ska titta på dem som verkligen vill söka och ha jobb i dag. Så långt kan vi vara överens, men det går inte att bortförklara att ungdomsarbetslösheten är ett stort misslyckande.

Fortfarande återstår de grundläggande frågorna: Vilka åtgärder vill man vidta? Och vad kommer lärlingsanställningsformen att ge – hur många arbetstillfällen kommer den att ge? Det finns många frågor att ställa om detta under den här mandatperioden.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det ska inte råda något tvivel om annat än att ungdomsarbetslösheten är på tok för hög. Det är en allvarlig fråga. Speciellt allvarligt är det om ungdomsarbetslösheten biter sig fast på samma höga nivåer som efter 1990-talskrisen då väldigt många aldrig kom in på arbetsmarknaden.

Detta är en utmaning. Det krävs en palett av åtgärder. Grunden är skola och utbildning. Inget barn och ingen ungdom ska lämna skolan utan att ha en bra grund att stå på.

Det handlar också om att det ska bli billigare för arbetsgivare att anställa unga. Motsatsen, att göra det svårare och dyrare, skulle vara förödande. Den ekvationen kommer aldrig att gå ihop, tror jag.

Vidare handlar det om att ge ungdomar möjlighet till jobbcoachning, om att lyfta fram det som var och en är bra på och stärka individerna och om att matcha de unga mot de lediga jobb som nu växer fram i Sverige. Där har oppositionen en annan politik. Man tycker inte att externa jobbcoacher är bra även om effekterna är goda.

Skolan och gymnasielärlingssatsningen är fortfarande en fråga där vi mer ska diskutera hur detta med utformningen ska gå till.

Lärlingsprovanställning – två års provanställning – nämner Monica Green. Det vi har diskuterat och det vi föreslår är ett och ett halvt års provanställning med ett utbildningsinnehåll för unga under 23 år. Det är en dispositiv lagstiftning. Parterna har också en viktig roll där.

Ungdomsarbetslösheten kommer att vara en viktig fråga under den här mandatperioden. Redan i dag ser vi att 40 000 fler ungdomar är sysselsatta än i oktober 2009 så vi är på rätt väg. Men jag är inte nöjd förrän alla unga som vill ha ett jobb också kan få det.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2010/11:3 om Sverige och ungdomsarbetslösheten i Norden

Anf. 37 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Monica Green har ställt en interpellation till statsrådet Ulf Kristersson om vad han avser att göra för att underlätta samordningen av åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. Som arbetet är organiserat i regeringen är det jag som svarar på denna interpellation.

Jag vill inleda med att säga att regeringen har vidtagit och kommer att vidta flera åtgärder i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten, bland annat genom att överbrygga övergången från skolan till arbetslivet, men också för att hjälpa de unga som har ofullständiga betyg att fullfölja sin utbildning.

Ungdomars situation på arbetsmarknaden är ett prioriterat område för Nordiska ministerrådet för arbetsliv. På initiativ av de nordiska arbetsmarknadsministrarna vid det årliga mötet som hölls i Reykjavik förra året beslutades att genomföra en kartläggning och en analys av de insatser som genomförs mot ungdomsarbetslösheten i de nordiska länderna.

Resultatet av denna kartläggning, som presenterades den 8 oktober i år, kommer att vara underlag för en temadiskussion om ungdomsarbetslösheten som de nordiska arbetsmarknadsministrarna ska ha när vi träffas i november i Köpenhamn. Till denna diskussion kommer även arbetsmarknadens parter och Ungdomens nordiska råd att inbjudas.

I rapporten konstateras att de nordiska länderna på flera sätt står inför stora och samma utmaningar när det gäller att bekämpa ungdomsarbets-

lösheten och att det därför är viktigt med samarbete och ett erfarenhetsutbyte länderna emellan.

För att undvika risken att goda erfarenheter och bra program stannar vid nationsgränserna, som Monica Green befarar, är det särskilt viktigt med erfarenhetsutbyte – med att sprida goda exempel mellan de nordiska länderna.

Mot bakgrund av detta ser jag fram emot att få ta del av de erfarenheter som mina nordiska kolleger har av att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Förhoppningen är att vi alla kan lära av varandra. Den nordiska arenan är ett väldigt viktigt forum för erfarenhetsutbyte.

Även på tjänstemannanivå sker löpande diskussioner och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna bland annat om hur ungdomsarbetslösheten kan bekämpas inom ramen för Ämbetsmannakommittén för arbetslivs verksamhet.

Anf. 38 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det stämmer att jag ställt två interpellationer om ungdomsarbetslösheten i Norden – den ena till arbetsmarknadsministern och den andra till den jag trodde var nordisk samordningsminister. Jag fick uppgifter härifrån att det skulle vara Ulf Kristersson. Det rådde antagligen lite osäkerhet om det precis vid regeringsombildningen. Efteråt har det stått klart att Ewa Björling är nordisk samordningsminister, så jag trodde att interpellationen skulle lämnas över till henne. Men så blev det inte. Det spelar dock ingen roll. Vi kan prata om hur man samordnar åtgärderna i Norden även med arbetsmarknadsministern. Lite grann tangerar detta den förra interpellationen.

När Nordiska rådet träffades förra året stod det klart att ungdomsarbetslösheten var väldigt hög. Under en lång tid har jag varit aktiv i Nordiska rådet. Vi har sett hur ungdomsarbetslösheten dragit isär länderna. Det behövdes en kartläggning. Det är utifrån den kartläggningen som jag har hämtat de här uppgifterna och ställt interpellationen.

Nu ska arbetet gå vidare. Jag hoppas att det leder till att man ser till att det inte blir sådana gränshinder som de som faktiskt fortfarande finns. Om vi river ett gränshinder uppstår tyvärr något nytt. På det sättet är det ganska segt att komma någon vart. Men jag har gott hopp om att man nu vill hjälpas åt i de nordiska länderna för att utbyta erfarenheter och låta det hela gå från ord till handling.

Risken finns att man åker i väg och talar om hur man gör i Sverige, Danmark respektive Norge och att var och en sedan åker hem till sitt och fortsätter i samma spår som tidigare – detta i stället för att utbyta erfarenheter och försöka pröva det som varit bra i andra länder och också öka ungdomars möjligheter att både studera och arbeta på annat håll.

Eftersom ungdomsarbetslösheten är så hög här i Sverige och arbetslösheten i Norge är betydligt lägre reser många av våra ungdomar i dag till Norge för att arbeta där. Liknande exempel kan vi se när det gäller Malmö och Köpenhamn. Många svenska ungdomar åker över till Danmark för att arbeta där.

Då handlar det om att se till att de inte hindras, till exempel genom de sociala försäkringarna. Det kanske är olika försäkringsregler när man är sjuk eller föräldraledig. Det finns många samordningsvinster att göra på att samarbeta i Norden.

Problemet kvarstår: Sverige är tyvärr det svarta fåret i det här sammanhanget och har den högsta ungdomsarbetslösheten. Hillevi Engström sade i den förra interpellationsdebatten att det är många av dessa 29 procent som faktiskt studerar. Vi övergick till den jämförelseform som Eurostat använder. Det var för fyra år sedan ett starkt krav från den dåvarande borgerliga oppositionen om att vi skulle göra likvärdiga jämförelser i hela EU och att Sverige skulle gå över till det sättet att räkna ungdomsarbetslöshet på. Nu gör vi det, och nu försöker Hillevi Engström sopa fakta under mattan genom att säga att några av dessa ungdomar studerar och kanske inte vill ha jobb.

Jag tycker att vi ska våga se problemen. Vi har ett problem, och vi behöver lösa det.

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Eftersom det kanske inte har framgått riktigt vill jag förtydliga att regeringen tar ungdomsarbetslösheten på väldigt stort allvar, och jag menar verkligen allvar med det. Vi vill förändra skolan så att inget enda barn lämnar skolan utan en bra grund att stå på. Det råder inget tvivel om det.

Det är också viktigt att säga att för en 15-åring ska skolan vara så bra att 15-åringen inte slutar skolan i förtid. Jag tycker att alla ungdomar ska ha chansen att förebygga arbetslöshet och få en grund att stå på.

Arbetslösheten är för stor i hela Norden, och den är väldigt hög bland ungdomar. Jag tycker att det som Monica Green lyfter fram är väldigt bra. Jag har själv ingen erfarenhet av nordiskt samarbete. Jag träffade vid Epscorådet häromveckan min finländske kollega, och vi började diskutera om vi kunde lära av varandra. Jag tycker att det är viktigt att vi faktiskt lär, utvecklar och förbättrar. Det som inte funkade i Finland är det onödigt att vi börjar pröva i Sverige och så vidare. De gränshinder som finns ska vi försöka undanröja. De ambitionerna finns verkligen.

Jag välkomnar Monica Green, som faktiskt har stor erfarenhet av nordiskt samarbete, att komma med inspel om hon tycker att det är något i den här rapporten som man bör fästa särskild vikt vid eller som det till exempel finns invändningar mot. Jag har själv inte läst hela rapporten.

Vi kommer att träffas i november i Köpenhamn och diskutera vilka frågor som vi behöver få en lösning på. Nu är Sverige ett exportland, kan man säga, av ungdomar som pendlar ut från Sverige, men när konjunkturen vänder ska fler kunna pendla in. Sedan har vi det som är kommissionens flaggskeppsinitiativ: Inom alla utbildningar i Sverige ska det finnas möjlighet att vid något tillfälle göra praktik eller studera i ett annat EU-land. Det kan vara i Norden eller i något annat EU-land. Det är sådana frågor som vi ska diskutera. Jag välkomnar verkligen inspel i den diskussionen.

Jag kommer att göra det jag kan för att underlätta för alla ungdomar i Norden att se Norden som en gemensam arbetsmarknad och kunna få erfarenhet, som också är viktig i andra avseenden, av att arbeta och studera i ett annat land.

Anf. 40 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag väljer att ta detta som mitt sista anförande i denna debatt. Vi har ju diskuterat detta vid flera tillfällen, och vi diskuterade faktiskt denna fråga även i den förra interpellationen.

Hillevi Engström säger att jag kan komma med inspel. Det gör jag gärna, både nu och framgent. Det finns jättemånga bra exempel, bland annat i Norge, på hur man har fått in ungdomar i ett tidigt stadium, både när det gäller att ge dem utbildning och att matcha ungdomar på rätt ställe på arbetsmarknaden. Det är kanske därför som ungdomsarbetslösheten är så mycket lägre där än i Sverige. Jag tror att Hillevi Engström har mycket att lära av den rödgröna regeringen i Norge.

Individuellt anpassade utbildningar är ett annat förslag. Nu säger Hillevi Engström att skolan och utbildningen i Sverige ska vara så bra att ingen hoppar av. Det håller jag fullständigt med om. Men det borde också vara så att ingen redan i elva- eller tolvårsåldern har råkat välja fel ämne och av det skälet inte kan gå på högskolan i Sverige. Det kan vara bara för att man är trött eller för att det har hänt någonting just i det skedet i livet. Det vore synd att stämpla bort en stor del av ungdomarna i Sverige bara för att de vid en viss ålder har valt bort vissa ämnen. Jag beklagar att den borgerliga regeringen just nu håller på att införa ett sådant system. Det är ett medskick som jag kan ge Hillevi Engström nu direkt.

I övrigt tycker jag att vi ska fortsätta att försöka riva gränshindren och se till att vi har liknande sociala system, så att man om man jobbar i Norge och blir sjuk får en ersättning. Det är likadant för föräldralediga. Man måste kunna ha gemensamma regler oavsett om den man får barn med är från Sverige eller från Norge. Det finns mycket att göra i det nordiska samarbetet för att se till att arbetsmarknaden fungerar bättre. Tyvärr har det visat sig att gränshindren är mycket svåra att få bort, och när man får bort ett uppstår det återigen ett nytt.

Vi får fortsätta arbetet med att sänka ungdomsarbetslösheten. Det har ni hittills inte lyckats med. Jag önskar Hillevi Engström som ny minister allt gott och att hon faktiskt ska lyckas i sina ambitioner. Jag hör tyvärr att Hillevi Engström inte har de recept som behövs, utan hon tänker fortsätta med det som har använts hittills. Men jag önskar ändå att Hillevi Engström lyckas i sitt uppdrag att sänka ungdomsarbetslösheten, för vi ska inte lämna en hel ungdomsgeneration med framtiden att vara långtidsarbetslös. Det önskar jag ingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på interpellation 2010/11:4 om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Patrik Björck har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska osäkerheten rörande ett eventuellt införande av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, och om jag avser att verka för införandet av en sådan försäkring.

Regeringen vill införa en allmän inkomstförsäkring vid arbetslöshet. Delvis mot denna bakgrund tillsattes i april 2010 en parlamentarisk utredning med uppgift att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. Syftet med utredningen är att säkerställa att dessa försäkringar är långsiktigt hållbara och balanserade, samt att de bidrar till en långsiktigt högre sysselsättning.

En utgångspunkt för utredningens arbete är att försäkringarna ska ge en god ekonomisk trygghet för dem som behöver dem och utformas så att arbetslinjen understöds. Det ska alltid löna sig att arbeta. Bägge försäkringarna ska även i fortsättningen ha karaktär av omställningsförsäkringar. Utredningen ska utgå från de reformer regeringen genomfört inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Det är också centralt att försäkringarna är transparenta med tydliga tidsgränser för alla inblandade aktörer.

I arbetet ska utredningen eftersträva ett brett samarbete med arbetsmarknadens parter och övriga berörda organisationer. Utredningen ska lämna sitt förslag i maj 2013. Det är alltså en parlamentarisk utredning där alla riksdagens partier finns med.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 42 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, arbetsmarknadsministern! Även jag får välkomna Hillevi Engström som minister i denna kammare. Vi har debatterat som riksdagsledamöter förut. Hjärtligt välkommen, Hillevi Engström!

Jag har ställt min fråga eftersom jag tycker att det är viktigt att vi ändå utreder vad det är som verkligen gäller. Under den förra mandatperioden genomförde regeringen en mängd försämringar av arbetslöshetsförsäkringen. Den blev dyrare och sämre. Det resulterade i att ca en halv miljon människor lämnade försäkringen.

Den dåvarande arbetsmarknadsministern lät utreda en obligatorisk försäkring, men det förslaget kastade man i papperskorgen. Nu skulle jag vilja hävda att det råder stor osäkerhet om vad regeringen egentligen avser att göra med arbetslöshetsförsäkringen. Det finns olika och motstridiga uppgifter från olika företrädare för regeringen, och denna osäkerhet om framtiden för en så viktig del av arbetsmarknadspolitiken är inte rimlig.

Enkelt uttryckt: Det verkar inte som om regeringen själv vet vad regeringen vill. Det är den ena delen. Den andra delen är varför man eventuellt skulle vilja göra det man gör och vad man har för avsikter med detta. Jag ska försöka återkomma till båda dessa delar.

Det har som sagt funnits en tidigare utredning som man har slängt i papperskorgen för att man inte tyckte att den motsvarade de krav man ställde. Det är den ena delen – den osäkerhet som har uppstått.

Vad är det som gör att man nu skulle kunna vilja ha en obligatorisk försäkring som man inte ville ha alldeles nyligen? Det är väl bara något år sedan som den utredningen avfärdades.

Nu i valrörelsen hade vi i en intervju med statsminister Reinfeldt en diskussion om detta. Då sade statsministern nej till en obligatorisk försäkring. Han hävdar att man inte är beredd att gå mot en obligatorisk a-kassa med den modell som utredningen föreslog. Man pratar om att det ska utredas på nytt, men det är ju i princip samma direktiv som ligger i denna utredning. Arbetsmarknadsministern hänvisar också i svaret till att Socialförsäkringsutredningen ska utgå från de reformer som regeringen har genomfört inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. I detta fall handlar det naturligtvis om de reformer som gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Då kvarstår de problem som gör att Reinfeldt är tveksam till om man över huvud taget ska införa en obligatorisk a-kassa. Anders Borg kallar förslaget för en straffskatt på arbete. Vad är det som gör att en ny utredning skulle komma fram till något annat resultat när direktiven är ungefär desamma? Det är viktigt för ministern att reda ut det här, tror jag, så att vi vet vad det är för arbetsmarknadspolitik som regeringen avser att föra.

Det är också intressant att fråga sig vilka problem man menar att en obligatorisk försäkring ska lösa. Det skulle jag vilja att arbetsmarknaden ägnade åtminstone en del av sitt svar åt att förklara för dem som lyssnar på debatten och för dem som följer regeringens ståndpunkt i frågan.

Vilka problem är det man vill lösa när man ska genomföra en obligatorisk a-kassa? Och vad är det som säger att den här utredningen skulle komma till något annat resultat än den förra, som den moderate finansministern Anders Borg kallade för en straffskatt på arbete? Fredrik Reinfeldt är också tveksam till om denna utredning kan komma fram till något annat förslag. Så sent som i valrörelsen, bara för någon månad sedan, avvisade statsministern detta i en intervju i frågan.

Alltså: Det finns en stor osäkerhet i frågan. På vilket sätt har osäkerheten förändrats? Och varför skulle man över huvud taget vilja genomföra en obligatorisk a-kassa från regeringens sida?

Anf. 43 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Patrik Björck tar upp en mycket viktig fråga – den om Sverige likt Norge ska ha en allmän solidarisk arbetslöshetsförsäkring eller inte.

Jag tycker att frågan verkligen handlar om solidaritet med de många människor som i dag står utanför den trygghet som en arbetslöshetsförsäkring innebär. A-kassan finansieras till sin absoluta huvuddel av 26 årliga statliga skattemiljarder som borde komma alla som söker arbete till godo. Jag tror att det var 700 000 människor som inte var med i a-kassan år 2006. Det är ännu fler i dag.

Sverige ställer upp för dem som är sjuka och som blir äldre genom en allmän arbetslöshetsförsäkring och genom en allmän folkpension som omfattar alla som arbetar eller som är äldre. På samma vis borde det vara självklart att alla som söker arbete omfattas av samma trygghet – en allmän arbetslöshetsförsäkring – så att alla statliga skattemiljarder kommer de svenskar som söker arbete till del.

Arbetsmarknadsministern ger ett entydigt och bra besked här i dag som jag välkomnar – att regeringen vill införa en allmän arbetslöshetsförsäkring och att detta nu ska utredas. Jag skulle vilja ställa frågan här i dag: Vem kan egentligen motsätta sig något så behjärtansvärt och solidariskt som en allmän arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla?

Det är egentligen tragiskt att de som ska företräda arbetstagarnas intressen – fackförbunden, och framför allt de röda fackförbunden – i decennier har lagt sin tid och kraft på att till varje pris förhindra att vi får en allmän solidarisk arbetslöshetsförsäkring.

Jag hade hoppats att Patrik Björck kanske skulle komma med lite nya ögon till den här mandatperioden och ha tänkt till och utvärderat. Jag letade efter någon öppning, men jag hittade ingen. Han ägnar sin kraft åt att till varje pris förhindra denna rättvisereform. Motiven för en sådan här rättvisereform är ju så starka, och motivet mot är bara ett enda: att facken ska ha ett bra medlemsargument.

Jag vill ha fackförbund som ska behandla alla sina medlemmar lika och stå upp för arbetstagarnas rättigheter. Men jag vill inte ha fackförbund som motarbetar en allmän arbetslöshetsförsäkring. Det är trist.

Inställningen att det ska svida i skinnet om man inte lyckas få sitt första jobb och därför inte har kunnat gå med i a-kassan och att man ska

vara hänvisad till socialbidrag och låga aktivitetsersättningar är inte en inställning som är värdig en socialdemokrati värd namnet med det som man ändå står för och har stått för genom decennierna.

Jag menar att inställningen att förvägra 700 000 eller en miljon människor rätten att få del av de 26 årliga skattemiljarderna och ha en trygghet när de söker arbete är att svika dem som tvingas leva utan inkomst eller på makens eller makans inkomst under små omständigheter. De kanske också tvingas söka socialbidrag.

Detta vill den borgerliga regeringen förändra genom att utreda i syfte att få en rättvisereform. Men när det gäller dem vars brott är att inte ha tillgång till a-kassan är brottet ett enda: att inte ha lyckats få ett första jobb eller inte lyckats betala sin medlemsavgift till facket eller a-kassan.

Tack, ministern, för ett utmärkt svar!

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tyckte att motiven för att det är viktigt att de allra flesta som arbetar har en inkomstförsäkring vid arbetslöshet blev ganska väl utredda av Staffan Danielsson. Skälet är förstås, Patrik Björck, att man inte riktigt vet om man löper en risk för att bli arbetslös, och då är det rimligt att man har ett skydd i form av en bra omställningsförsäkring. Därför har regeringen beslutat att denna fråga ska utredas i en parlamentarisk utredning och i nära kontakt med arbetsmarknadens parter.

Alla vi som har arbetat med a-kassan vet att det är ett komplext regelverk. Det är lappat och lagat under många herrans år. I stort sett är det bara de som handlägger a-kasseärenden och de på samordnarorganisationen som kan räkna ut vad man kan få i ersättning vid arbetslöshet. Det är också en del i direktivet; det ska vara transparens. Det måste finnas en förutsägbarhet. Om man blir arbetslös – vad gäller då? Det är knivigt i dag.

Frågan har utretts, och resultaten har inte slängts i papperskorgen. Däremot beslutade regeringen att inte gå vidare med detta förslag. Men det finns även mycket material där som man kan ha till godo.

Hur detta sedan ska vara organiserat – om det ska vara i form av fristående a-kassor som det i dag finns ett trettiotal av eller i någon annan form – är egentligen mindre intressant, tycker jag. Jag tycker att a-kassorna i dag sköter uppgiften på ett bra sätt. Det är väldigt lite felutbetalningar och så vidare. Jag vet att de också tycker att regelverket är krångligt. Om man kan underlätta för dem som ska betala ut och dem som ska få ersättning är det väl alldeles utmärkt.

Men skälet för utredningen är att fler löper arbetslöshetsrisk, och då är det rimligt att man har en bra omställningsförsäkring. Därför vill regeringen utreda detta. Vi får se vad utredningen landar i 2013 och på vilket sätt vi kommer att gå vidare då. Det är det jag kan säga så här långt i den saken.

Anf. 45 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Staffan Danielsson funderar över vad jag ägnar min kraft åt. Jag ägnar min kraft åt att försöka få regeringen att tydliggöra sin linje. Jag gör det dels för arbetsmarknadens parter och medborgarna i det här landet, dels för mig själv som en deltagare i oppositionen. Det är mycket lättare att opponera om regeringen har en tydlig linje. Det är det

som är bekymret. Det finns en stor osäkerhet i den här frågan. Jag vet vad jag tror och tycker är det rätta och riktiga.

Vi socialdemokrater är väldigt tydliga med vad vi tycker. Vi vill ha en frivillig arbetslöshetsförsäkring av den modell som vi har haft hittills. Den har tjänat oss väldigt väl och fyllt sin uppgift i den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Jag ställde en fråga till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström om varför man skulle vilja ha en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Då svarar Hillevi Engström: Ja, till exempel för att man inte vet om man blir arbetslös.

Om jag är rätt informerad – Hillevi Engström har möjlighet att kommentera det – har Hillevi Engström en bakgrund i Polisförbundet, det vill säga polisernas fackförening. Kan Hillevi Engström redovisa för mig hur den a-kassan ser ut och fungerar? Det skulle vara spännande att höra.

Hillevi Engström säger att det finns ett komplext regelverk och att det är ett problem. Där är jag och arbetsmarknadsministern helt överens, men det är ett komplext regelverk som Hillevi Engström, riksdagsmajoriteten, den nuvarande och den förra mandatperiodens regeringar är skyldiga till.

Det är ni som har kört arbetslöshetsförsäkringen i botten. Det är ni som har gjort att arbetsgivarna i dag måste fylla i en hel telefonbok med sidor i stället för en sida när de ska fylla i ett arbetsgivarintyg. Ni har gjort regelverket så svårbegripligt och komplext att det inte är genomskinligt och transparent. Det är Hillevi Engström, som ordförande i arbetsmarknadsutskottet, och den moderatledda regeringen som har sett till att alla de problem som gör regelverket så komplext har uppstått. Hillevi Engström är ansvarig för att förstöra en tidigare fungerande arbetslöshetsförsäkring, och vi är helt överens om att det är ett jättebekymmer. Här känns det lite grann som att göra bocken till trädgårdsmästare.

Jag kommer återigen tillbaka till det som statsministern sade i valrörelsen så sent som den 17 augusti. Då sade statsminister Reinfeldt: Det kanske inte blir någon obligatorisk a-kassa de närmaste fyra åren heller. Konstruktionen måste vara bra, och den får inte vara i strid med vår arbetslinje. Tills vi hittar en sådan lösning blir a-kassesystemet kvar som det är i dag.

Det sade statsminister Reinfeldt i valrörelsen. Vad säger statsminister Reinfeldts arbetsmarknadsminister nu när valrörelsen är avslutad? Det skulle jag vilja ha ett svar på. Det är viktigt att reda ut detta. Är det statsministern som bestämmer i regeringen? Är det arbetsmarknadsministern eller möjligen Staffan Danielssons kamrater från Centerpartiet som driver sin linje? Vad är det egentligen som gäller?

Jag undrar återigen varför man skulle vilja göra detta. Jag tycker att det är viktigt att reda ut det. Orsaken till att en mängd människor inte har ersättning i dag är de regelförändringar som Hillevi Engström har varit med och röstat igenom i den här kammaren. Det har gjort att hundratusentals människor är förvägrade arbetslöshetsersättning. Eller också har de en så låg ersättning att de inte klarar av att försörja sig och sin familj. Det är problemet. Det är de försämringar som Hillevi Engström har varit med och röstat igenom i den här kammaren som gör att arbetslöshetsförsäkringen inte fungerar.

Ska man ha kvar alla de försäkringarna i direktiven spelar det egentligen ingen roll vem som är huvudman för kassan. Det blir i alla fall inte fler människor som får möjlighet att ta del av försäkringen.

Prot. 2010/11:7
26 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 46 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Det är inte helt enkelt att inrätta en allmän arbetslöshetsförsäkring. Det är rätt komplicerat, men det är väldigt bra att regeringen har satt ned foten och vill rätta till den här upprörande orättvisan. Politik är att vilja eller att till varje pris inte vilja. Här har Patrik Björck och jag var sin roll. Jag vill, och han vill till varje pris inte. Han vill ha en frivillig arbetslöshetsförsäkring. Som liberal borde jag egentligen gilla att allt är frivilligt, att kollektiva försäkringar, ansvar och solidaritet står på frivillighetens grund, men jag gör inte det. Även om vi ska ha ett liberalt och öppet samhälle behövs det vissa grundfundament, allmän sjukförsäkring, allmän folkpension och allmän arbetslöshetsförsäkring.

Låt oss prata om de 700 000 människor som stod utanför a-kassan under den förförre regeringen 2006. De var utan skydd. Låt mig konkret visa vad det här innebär för en människa som inte får sitt första arbete. Har man haft ett arbete i sex månader och betalat in 5 000–6 000 till a-kassan – det mesta betalas av staten – har man en garanti på upp till 14 000–15 000 i månaden under lång tid framöver. Om man inte har kvalat in till detta, inte haft råd eller inte haft jobb, får man ingenting. Då hänvisas man till socialbidrag, till att leva på sin make eller maka eller till låga aktivitetsersättningar. Jag tycker inte att det är en rimlig ordning. Det är en upprörande och orättvis ordning.

Det är väldigt bra att regeringen och Centerpartiet står upp för rättvisa och slåss för det, men det är tragiskt och trist att de som borde stå på barrikaderna för de arbetslösa, det vill säga deras fackliga organisationer och kanske även, som en del tycker, deras socialdemokratiska parti, gör allt för att motsätta sig detta. Jag beklagar det.

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! I den här frågan känns det ändå som om det är Socialdemokraterna som är svaret skyldiga när det gäller varför man är emot att de som arbetar på den svenska arbetsmarknaden har en försäkring som ger ett inkomstskydd vid arbetslöshet, det vill säga en omställningsförsäkring mellan jobben.

I Sverige är det till och med så att det är lagkrav på att bilar måste ha en försäkring. Man får betala en straffavgift om man inte försäkrar bilen.

Det var inte bra att 700 000 människor inte var med i a-kassan när vi tog över regeringsmakten 2006. Jag vågar påstå att det redan då fanns en a-kassa med ett komplicerat regelverk på plats. Sedan har det gjorts ytterligare förändringar under den senaste mandatperioden, men redan 2006 var det ett komplicerat, lappat och lagat regelverk. De experter som kunde räkna ut vad ersättningen skulle bli jobbade på a-kassorna, och det gjorde de säkert alldeles utmärkt bra.

Regeringen är tydlig. Jag kan gärna läsa upp svaret igen så att det blir alldeles solklart för kammaren vad regeringen vill. Vi vill införa en allmän inkomstförsäkring vid arbetslöshet. Vi har tillsatt en parlamentarisk utredning där jag vill minnas att Socialdemokraterna har tre representanter. Parterna ska delta i ett nära arbete i utredningen fram till 2013.

Men det är också ett komplicerat regelverk. Därför vill jag vara ödmjuk och säga att jag hoppas att vi kan lägga fram en proposition under den här mandatperioden, men vi måste också se vilka förslag utredningen kommer fram till.

Det var inte bra när 700 000 personer stod utanför a-kassan 2006. Nu är det ännu fler som står utanför även om vi kan se en förbättring. Flera a-kassor har sänkt avgiften. Vi har också sänkt den med 50 kronor per månad. Flera börjar också strömma till.

Väldigt många inser att man borde ha haft en hemförsäkring den dagen då huset börjar brinna. Många människor lever kanske i den uppfattningen att det inte finns någon större risk för arbetslöshet. Många av dem har tyvärr haft fel, inte minst när man hamnar i en djup och allvarlig lågkonjunktur där helt plötsligt efterfrågan på Scania-lastbilar blir noll över en natt. Många ställs inför en helt oväntad och förskräcklig situation. Det är rimligt att människor har ett skydd vid arbetslöshet. Det är regeringens ambition, och regeringen är ett kollektiv.

Sedan är jag ödmjuk inför att denna fråga måste hanteras på sådant sätt att den går att kombinera med en sund lönebild, att den inte blir ett hinder mot tillväxt och att den inte blir ett hinder mot att fler kommer in. Avgifterna måste hållas på en rimlig nivå.

Anf. 48 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Avgifter på en rimlig nivå ska vi diskutera i nästa interpellation. Det ska bli spännande.

Arbetsmarknadsministern säger att det är tydligt vad regeringen vill. Det innebär i så fall att det som statsministern sade i valrörelsen var mumbojumbo. När statsministern sade att det troligen inte heller blir någon obligatorisk a-kassa under de närmaste fyra åren var statsministern fullständigt ute och cyklade. Det är också ett bra besked att få här i kammaren. Vi ska inte lita på vad statsministern säger i en valrörelse. Statsministern var lika tydlig åt andra hållet. Om nu regeringen är tydlig och det är arbetsmarknadsministern som sätter dagordningen må det vara hänt, men det säger väl en hel del om hur regeringen fungerar.

Det är ett komplext regelverk, och det är möjligt att det var komplext tidigare också. Men man släcker inte en brasa genom att hålla på bensin. Nu har regelverket blivit så komplext att 90 procent av de arbetsgivarintyg som arbetsgivaren skickar in när någon blir arbetslös är felaktiga och måste sändas tillbaka. Det gör att den arbetslöse får vänta väldigt länge på att få ersättning.

Och det är regeringens ansvar. Det är den nuvarande riksdagsmajoriteten som har röstat igenom de reglerna, och Hillevi Engström är en av dem som har röstat för dem och drivit det som ordförande i arbetsmarknadsutskottet. Nu driver hon samma politik som minister.

Det är oerhört viktigt att komma ihåg att det som är problemet i försäkringen i dag är att alldeles för få har rätt till ersättning, oavsett vem som är huvudman för försäkringen, att de som har rätt till ersättning får alldeles för låg ersättning och att avgiften är alldeles för hög. Det är ju därför så många har lämnat försäkringen.

Sedan berättade inte Hillevi vad hon gjorde när hon var fackligt aktiv i Polisförbundet. Jo, man lade ned sin a-kassa, för man tyckte redan 1998 att avgiften var för hög och att försäkringen var för dålig. Det är vad

Hillevi gjorde som fackligt aktiv i Polisförbundet; hon avskaffade a-kassan. Nu vill hon införa en obligatorisk a-kassa. Jag fick inte svar på min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:7
26 oktober

*Svar på
interpellationer*

22 § Svar på interpellation 2010/11:6 om differentierade avgifter i arbetslöshetsförsäkringen

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Patrik Björk har frågat mig om det är mitt ställningstagande att de differentierade avgifterna gett de effekter som regeringen eftersträvat och om jag avser att ta initiativ till att ta bort differentieringen av avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen.

Syftet med att införa differentierade avgifter var att öka det försäkringsmässiga inslaget i arbetslöshetsförsäkringen. Därför fick försäkrade i arbetslöshetskassor med höga kostnader och hög risk för arbetslöshet en högre avgift än försäkrade i kassor med låg risk och låga kostnader.

Syftet var också att synliggöra arbetslöshetens kostnader. På så sätt fick fackförbunden, arbetslöshetskassorna och medlemmarna, som på olika sätt kan bidra till att hålla nere kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen, anledning att faktiskt göra det.

Det finns ännu inte någon forskning om effekterna av de differentierade avgifterna. Min uppfattning är ändå att de differentierade avgifterna har förbättrat förutsättningarna för en väl fungerande arbetsmarknad jämfört med det tidigare systemet där det inte fanns någon koppling mellan kostnader och avgifter. För närvarande har regeringen inte några planer på att förändra avgiftssystemet.

Anf. 50 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! En av de bärande delarna i den nya arbetslöshetsförsäkring som den moderatledda regeringen drev igenom under förra mandatperioden var att avgifterna skulle vara tydligt differentierade. En anställd inom restaurangbranschen ska till exempel betala 430 kronor i månader medan en läkare kommer undan med 90 kronor. Denna stora skillnad, som av de flesta naturligtvis upplevs som orimlig och orättvis, var inte ett misstag utan en genomtänkt och önskad effekt av det nya avgiftssystem som den moderatledda majoriteten i riksdagen röstade igenom.

Då ställde jag mina frågor till ministern om detta, nämligen om ministern avsåg att ta bort de här orättvisa avgifterna och om ministern trodde att det här hade haft den effekt som man eftersträvat.

Svaret från ministern kan jag inte tolka på något annat sätt än att ministern i dag tycker att de här avgifterna ska vara kvar, vilket kan vara lite egendomligt eftersom ministern ganska nyligen, också i valrörelsen, svarade något helt annat när hon fick frågor på den här punkten. Då svarade ministern att hon tyckte att det inte verkade rimligt när hon fick frågor om att det var så stor skillnad mellan till exempel en akademiker och en medlem i Hotell och restaurangs a-kassa och att det är svårt att

förklara varför en akademiker som är musiker ska ha mycket högre avgift än andra akademiker.

Om något är svårt att förklara så att det blir förståeligt finns det skäl att se över reglerna. Så sade Hillevi Engström som arbetsmarknadsutskottets ordförande i valrörelsen. Nu säger Hillevi Engström något helt annat i det här svaret. Det tycker jag är värt att notera, och jag skulle gärna vilja att ministern själv funderade lite över vad det är som har fått ministern att ändra uppfattning från den uppfattning hon hade i valrörelsen som arbetsmarknadsutskottets ordförande till den uppfattning hon har nu som arbetsmarknadsminister. Det skulle vara spännande att höra om det.

Sedan säger ministern att det inte finns någon forskning om effekterna av de differentierade avgifterna. Det kanske är en sanning med modifiering. Det kanske inte finns mycket forskning, för de har ju inte funnits så länge, men det finns faktiskt några rapporter om det här, där ekonomer har tittat på det.

Bland annat i Ekonomisk debatt nr 6 2010, där Laura Hartman och Helena Svaleryd går igenom de här olika reformerna, konstaterar man: ”Syftet med finansieringsreformen har varit att skapa en koppling mellan egenavgiften och arbetslösheten i en kassa.” Man konstaterar också att det här bygger på flera viktiga förutsättningar och att det finns en stor överlappning mellan a-kassor och avtalsområden. Författarna skriver också att enligt deras bedömning är länken svag eftersom a-kassor och förhandlingsområden bara delvis motsvarar varandra. Man skriver: ”Följaktligen bör man vänta sig ett ... svagt samband mellan a-kassans finansiering och lönebildningen. Det finns heller inga empiriska studier av hur a-kassans finansiering påverkar lönebildning och sysselsättning, vilket gör att man inte ska förvänta sig att just finansieringsreformen har någon större betydelse.”

Det här är den forskning som finns hittills. Det är inte mycket, men den finns, och den pekar i rakt motsatt riktning jämfört med regeringens politik och det som arbetsmarknaden står för.

Jag har även en annan rapport här från sociologiska institutionen från Lunds universitet, där man sammanfattar sina resultat med detta: ”Sammanfattningsvis förefaller de betydande skillnaderna i a-kasseavgifter mellan medlemmarna i olika fackförbund inte ha haft någon som helst påverkan på 2010 års avtalsrörelse. I flera fall åtföljdes höga a-kasseavgifter dessutom av lönehöjningar klart över genomsnittet.”

Tittar man alltså på den forskning som finns ser man att den pekar rakt emot den ståndpunkt som regeringen och arbetsmarknadsministern företräder, och det tycker jag är lite intressant.

Sedan kommer ministern med en egen fundering, och jag vet inte hur forskningsbaserad den är, men det får ministern möjlighet att svara på i sitt inlägg. Hon säger: ”Min uppfattning är ändå att de differentierade avgifterna har förbättrat förutsättningarna för en väl fungerande arbetsmarknad jämfört med det tidigare systemet.” Då går ministern totalt emot de ekonomer som har tittat på det här, de som har studerat avtalsrörelsen. Ministern går emot Konjunkturinstitutets rapport om lönebildning där man konstaterar precis det motsatta: Det har ingen betydelse.

Kan ministern förklara varför det är så viktigt att ha någonting som är orimligt, orättvist och inte ens ger det ministern vill ha?

Anf. 51 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Patrik Björck för en viktig interpellation.

Precis som Patrik Björck var inne på gav Hillevi Engström innan hon blev minister ett väldigt bra svar när hon talade om att det här är omöjligt att svara på. Det här är orimligt, och det går inte att förklara. Det är också väldigt svårt för alla inblandade att förklara de här skillnaderna.

Herr talman! Dyr a-kassa och otrygghet vid arbetslöshet har skapats under fyra borgerliga år. Den borgerliga alliansen har tvingat ut en halv miljon människor ur a-kassan. Hot om fattigdom skapar på sikt otrygga låglönejobb med dåliga villkor.

Herr talman! Fattiga arbetare ger inte fler jobb. När det gäller arbetslösheten tycks den gamla borgerliga regeringen ha levt med föreställningen att arbetslösa själva har valt att bli arbetslösa och har för låg arbetsvilja. Det kommer att bli väldigt intressant att se om det arbetsstättet kommer att fortsätta nu med en ny borgerlig regering och en ny minister.

Som politiker får man ofta frågor, och jag brukar ideligen försöka besvara dem. Speciellt en fråga är hur det kommer sig att två arbetslösa i samma företag har två olika a-kasseavgifter. Jag vill be statsrådet förklara för mig varför två arbetslösa grannar som jobbat vid samma företag först har straffats med sämre a-kassa och sedan har fått höjd skatt. När man diskuterar vid köksbordet kommer man nu också på att det skiljer 320 kronor i månaden på a-kasseavgifterna. Det här är helt oförståeligt för de allra flesta.

Hur det här systemet skulle kunna leda till fler jobb har regeringen hittills inte alls kunnat svara på. I valrörelsen fick vi i stället svaret på frågan. Först Jan Björklund och sedan även statsminister Fredrik Reinfeldt var väldigt tydliga i två olika intervjuer med att huvudsyftet med reformen är att pressa ned lönerna.

Herr talman! Moderaterna tycks återigen tro att fler jobb skapas genom att lönerna sänks. Tanken är tydligen att sänkt skatt för oss som har ett arbete successivt överförs till arbetsgivarna genom att löntagarna kräver mindre löneökningar. På samma sätt är det med a-kassan. Den lägre ersättningen tvingar på sikt arbetslösa att acceptera ett nytt jobb till dålig lön. Detta nya moderata system är ingenting annat än ett allvarligt insteg i parternas långsiktiga arbete med lönebildningen.

A-kassan har traditionellt finansierats via den så kallade arbetsgivaravgiften. Den del i arbetsgivaravgiften som handhar a-kassan har över tid genererat stora överskott. På så vis finns det inga ekonomiska motiv i finansieringen av a-kassan. Jag menar att det enbart är av ideologiska skäl som regeringen valt att införa skillnaderna i a-kasseavgiften.

Jag hoppas att statsrådet vill börja sitt viktiga arbete med att ge alla arbetslösa rättvisa och förståeliga förutsättningar i kampen att få ett nytt arbete. Det inkluderar att alla betalar samma a-kasseavgift.

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! I kammaren finns två tydliga alternativ. Det finns Alliansen, som sätter jobben först och satsar på att människor ska vara anställningsbara, som satsar stora resurser på utbildning, på att det ska löna sig mer att jobba. Vi har genomfört flera jobbskatteavdrag som gjort att de allra flesta fått mellan 1 000 och 1 500 kronor mer kvar i plånboken

*Svar på
interpellationer*

när skatten är betald. Det har lett till stor frihet och möjlighet att mer bestämma över sin egen ekonomi.

Sedan finns det de som satsar mer pengar i budgeten på att höja ersättningarna till dem som inte arbetar, som satsar miljarder på att höja akasseersättningarna och ändra systemet. Vi ska ha en bra arbetslöshetsförsäkring, och den ska bli ännu bättre. Jag ser fram emot de förslag som kommer i den utredning som för närvarande pågår.

När det gäller de differentierade avgifterna står regeringen i nuläget fast vid att de kommer att finnas kvar. Det ska vara en försäkringsmässighet även i arbetslöshetsförsäkringen, för det är fråga om just en försäkring. Grunderna i en försäkring innebär att man har en premie som sätts i förhållande till den risk man löper att drabbas av skada eller, i det här fallet, av arbetslöshet. De signaler jag har fått från arbetsmarknadens parter och det jag sett av avtalsrörelsen är att man har varit ansvarsfull. Man har tagit ansvar. Den svenska modellen fungerar. Man är mån om att hålla arbetslösheten nere. Även om det inte finns någon stark koppling finns det ändå en länk mellan dessa två förhållanden. Därför tycker jag att det kan vara rimligt att ha en differentiering av avgifterna även i arbetslöshetsförsäkringen.

Jag kommer att noga följa denna fråga. Jag kommer också att ha kontakt med parterna för att se hur utvecklingen blir på den svenska arbetsmarknaden i det avseendet.

Anf. 53 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Det finns ingen stark koppling mellan differentierade avgifter i arbetslöshetsförsäkringen och lönebildningen, säger arbetsmarknadsministern. Det torde vara dagens understatement. Jag skulle vilja påstå att det inte finns någon koppling alls.

Jag har visat på att ekonomer som tittat på frågan motsäger arbetsmarknadsministern. Jag har visat på att en utredning om avtalsrörelsen från sociologiska institutionen i Lund visar samma sak. Man kan läsa Konjunkturinstitutets lönebildningsrapport, som kom i dagarna, där det konstateras att det inte finns någon sådan koppling alls. När arbetsmarknadsministern säger att det inte finns någon stark koppling är det ett mycket märkligt sätt att uttrycka att kopplingen inte existerar.

Arbetsmarknadsministern tror egentligen inte på en differentiering. Så sent som i valrörelsen talade hon fritt ur hjärtat och sade då att det var orimligt med en sådan skillnad mellan till exempel en hotellstäderska och en akademiker och att orimligheter som inte gick att förklara skulle man inte heller ha. Så sade arbetsministern när hon fortfarande var riksdagsledamot, innan hon blev minister.

Arbetsmarknadsministern tror egentligen inte på en differentiering. Ekonomerna tror inte på den. Därför är min fråga: Varför har vi differentierade avgifter? Svaret är väl att regeringen är förblindad av sin teoretiska uppfattning om hur landet ska styras, och syftet med teorin är att man ska påverka lönebildningen – även om det inte fungerar. Man vill alltså att en hotellstäderska ska ha högre avgift för att hotellstäderskan tjänar för mycket, och man vill att akademikern ska ha lägre avgift för att akademikern tjänar för lite. Så måste det vara om man tror på den teorin.

Arbetsmarknadsministern drog in helt andra saker i denna interpellationsdebatt genom att tala om jobbskatteavdrag. Det har inte med dessa

frågor att göra. Man kan dock konstatera att syftet där naturligtvis är detsamma, och där har ju regeringen lyckats eftersom akademikern fått mycket högre jobbskatteavdrag än hotellstäderskan samtidigt som hotellstäderskan fått en högre avgift.

Det återstår för arbetsmarknadsministern att på ett trovärdigt sätt förklara varför man har differentierade avgifter. Vi vet att socialdemokrater och moderater har olika uppfattningar i många frågor, framför allt i arbetsmarknadspolitiken. Ofta är de olika uppfattningarna lätta att förstå. Moderaterna vill driva in samhället på en väg där det är större skillnader mellan folk, där hotellstäderskans lön är mycket lägre än akademikers, och de vill dessutom öka skillnaderna. Vi vill ha ett sammanhållet samhälle där löneskillnaderna minskar, där alla människor ska kunna leva på sin lön och därmed leva ett dragligt liv.

Vi vet att skillnaden finns, och jag förstår att det teoretiska syftet med den differentierade avgiften var att nå just det målet. Men om avgiften inte tjänar sitt syfte, varför ska ni nödvändigtvis ha den kvar? Är ni så förblindade av era teorier att verkligheten inte spelar någon roll? Väljer ni alltid kartan före verkligheten? Struntar regeringen helt i fakta och forskning? I någon mening hade det faktiskt varit lättare att diskutera med arbetsmarknadsministern om denna åtgärd hade tjänat syftet att öka skillnaderna, men den gör ju inte ens det.

Anf. 54 ISAK FROM (S):

Herr talman! Det är bra att ministern är så tydlig i kammaren. Det finns två olika modeller i dag. Moderaterna talar inte längre om ett systemskifte. Man genomför ett systemskifte. Klyftorna ökar, omfördelningen minskar, fackföreningarna försvagas. Vi socialdemokrater ställer inte upp på den samhällssyn som säger att man antagligen måste ha massarbetslöshet eller orättvisa villkor, lägre löner eller försämrad trygghet. Vi känner ett Sverige som kan mycket bättre än så, men då krävs att politiken vänds rätt.

Regeringen har infört differentierade avgifter i a-kassan. Mest betalar de som löper störst risk att bli arbetslösa, ofta de lägst avlönade. Därför betalar en kallskänka eller hotellstäderska drygt 400 kronor i a-kasseavgift medan en ingenjör eller läkare betalar 90 kronor. Det är djupt orättvist och en fördelningspolitik som vi inte ställer upp på. Den är svår att förklara, och dessutom ger den inte fler jobb.

Vi måste också tänka på konkurrenskraften. Hur går det när vi nu ska locka in fler unga i lärlingsutbildningar, kanske till industrin? Kommer man att vilja söka sig till jobb där risken för att bli arbetslös eller skadad är högre och där även avgifterna är högre? Kommer man verkligen att göra det? Dessutom drabbas arbetslösas familjer indirekt av en orättfärdig a-kasseavgift.

Anf. 55 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag förstår att arbetsmarknadsministern avstår från den här debatten och inte vågar och vill ta den. När man varken kan försvara eller förklara sin politik backar man nämligen undan. När man varken kan försvara eller förklara sin politik sitter man kvar. När man varken kan försvara eller förklara sin politik står man inte upp för det medborgarna kan kräva.

Denna kammare är till för att man ska försvara och förklara sin politik så att medborgarna ska kunna ta ställning till de olika politiska initiativ som finns i det här landet. Medborgarna ska kunna ta sitt demokratiska ansvar och veta vad det är de röstar på.

Jag har ställt ett antal frågor till arbetsmarknadsministern. Det finns en stor osäkerhet när det gäller vad regeringen egentligen vill, vad regeringens politik egentligen syftar till och om regeringen ens själv förstår sin politik. Jag har fått svar här i kammaren i dag. Regeringen kan inte försvara och kan inte förklara sin egen politik.

Det här är synnerligen anmärkningsvärt, och det är oerhört viktigt för svenska folket att få ta del av detta. Vi leds av en regering som har en arbetsmarknadspolitik som inte håller måttet. Vi kan se det i statistiken, och vi kan konstatera att man inte har lyckats med sin uppgift. Vi ser att regeringen i sina budgetprognoser själv konstaterar att den inte lyckas hantera arbetslösheten ens efter åtta år. Den lyckas inte under de fyra första åren.

Man tror inte ens själv på sin egen politik, och man kan inte försvara den eller förklara den. I stället drar man sig ur debatten. Jag tycker att det är tråkigt, men jag tackar i alla fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

23 § Svar på interpellation 2010/11:11 om lagen om anställningsskydd

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Patrik Björck har frågat mig om jag avser att ta några initiativ i frågan om lagen om anställningsskydd.

Min och regeringens utgångspunkt är att den svenska modellen utgör en god grund för en väl fungerande arbetsmarknad. Regeringen är mycket tydlig med att människor ska känna trygghet på jobbet.

När det gäller lagen om anställningsskydd ser jag i nuläget inte behov av att göra några större förändringar.

Regeringens främsta mål är att föra Sverige mot full sysselsättning. Vi vill att alla som kan arbeta också ska kunna få ett jobb utifrån sin arbetsförmåga.

Vi har haft en djup ekonomisk kris, men nu växer jobben till. Vi vill förhindra att arbetslösheten biter sig fast. Det finns inte skäl till några

större förändringar av arbetsrätten, men det finns skäl att titta på vissa grupper, till exempel unga, som kan möta svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringen vill också göra så att fler små företag ska våga anställa. Mot den bakgrunden anser regeringen därför att det finns skäl att genomföra mindre justeringar av gällande regler.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2011 aviserat vissa åtgärder som vi under mandatperioden vill vidta på det arbetsrättsliga området. Jag vill särskilt nämna inrättandet av lärlingsprovanställningar som ska underlätta ungas, ungdomar under 23 år, inträde på arbetsmarknaden. Därutöver ska arbetsgivarnas kostnader vid tvist om uppsägning begränsas.

Regeringen var tydlig med denna inriktning före valet genom det gemensamma valmanifestet, och jag är tydlig med detta här i dag.

Anf. 57 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret. Den fråga som jag ställer i min interpellation, om arbetsmarknadsministern avser att ta några initiativ i frågan om lagen om anställningsskydd, är ytterligare en fråga – vi har debatterat ett par andra sådana frågor tidigare i dag – där det finns en osäkerhet om var regeringen egentligen står och vad regeringen egentligen vill. Det är grunden till att jag ställde den här interpellationen.

Den främsta orsaken är naturligtvis att det här är en fråga som har kännetecknats av myter och missuppfattningar. Det är en fråga som har kännetecknats av att partier har bytt ståndpunkt. Folkpartiet var med en gång och drev igenom anställningsskyddslagen tillsammans med oss socialdemokrater. Nu hör de till dem som är beredda att riva upp lagen. Moderaterna var tidigare lagens skarpaste kritiker. Den rollen har nu övertagits av Centerpartiet. När det gäller Moderaterna och deras ståndpunkt känns det osäkert vad den moderatledda regeringen egentligen vill med anställningsskyddet. Det är det jag vill försöka reda ut här.

Arbetsmarknadsministern svarar att regeringens utgångspunkt är att den svenska modellen utgör en god grund för en väl fungerande arbetsmarknad. Då kan det finnas en annan fundering: Kan det vara på det sättet att man inte vill ändra lagen om anställningsskydd i någon drastisk mening därför att man har insett att man med de små stegens tyranni så att säga ändå kan uppnå samma effekt, det vill säga en otrygghet för den anställde? Då finns det anledning att fundera lite grand över hur regeringen i realiteten ser på anställningsskyddet och den svenska modellen.

Då kommer vi in på den EU-kritik som finns. EU har kritiserat Sverige för att den lagstiftning som regeringen har infört kan skapa missbruk av visstidsdirektivet. Vi kommer in på förslag om förlängda provanställningar som är en av de otryggaste anställningsformer vi har. Vi kommer in på frågan om att man funderar på att förändra reglerna för uppsägningar och arbetsgivarnas kostnader när det gäller uppsägningar. Då uppkommer återigen frågan om det är för arbetsgivaren riskfritt att vidta uppsägningar och om det påverkar anställningsskyddet menligt för den anställde. Det finns nog all anledning att tro att det är på det sättet.

Då skulle jag vilja ställa frågan till arbetsmarknadsministern: Om det nu är som det framgår av svaret, att regeringen tycker att folk ska känna trygghet på jobbet, hur kan man då förklara att man till och med går emot

EU-kommissionen när det gäller tryggheten för visstidsanställda och att man öppnat upp för missbruk av visstidsdirektivet? Hur motiverar man det när nästan samtliga unga i det här landet saknar anställningsskydd? Till exempel har TCO i en utredning påvisat att i stort sett ingen av unga arbetslösa som mist sin anställning varit skyddad av lagen om anställningsskydd. Man har så otrygga anställningar. Hur kan det komma sig att man vill göra den gruppen unga ytterligare mer otrygga med att förlänga provanställning som är den anställningsform som innebär absolut mest otrygghet? Hur kan det komma sig att man vill förändra maktbalansen och införa möjlighet till uppsägning utan risk för arbetsgivaren? Hur kan man förklara de här förändringarna, som i och för sig är små, om man samtidigt vill upprätta trygghet på jobbet?

Det här skulle jag vilja ha svar på från arbetsmarknadsministern utifrån att man säger att man försvarar den svenska modellen och lagen om anställningsskydd. Hur går det ihop med de här förändringarna, de här små stegens tyranni, som förändrar maktbalansen och tryggheten på arbetsplatserna?

Anf. 58 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Det här är en mycket viktig interpellationsdebatt. Den handlar om den svenska modellen. Det handlar i grunden om den balans som krävs på en arbetsmarknad där företag ofta visar behov av flexibilitet och där man som anställd och arbetstagare vill känna en trygghet på arbetsmarknaden.

Den analysen har varit central i alliansregeringens besked till väljarna, att man står bakom en svensk modell. Därför måste jag säga att jag i den här debatten blir aningen förvånad över att Patrik Björck, Socialdemokraterna, försöker att ge en bild av att det har funnits en osäkerhet från alliansregeringen. Redan inför exempelvis valet 2006 redogjorde Alliansen tydligt för att man såg möjligheter till att gå fram med en visstidsanställning. Jag minns att många socialdemokrater då tyckte att man behövde minska antalet visstidsanställningar och tittade mycket noggrant på den typ av visstidsanställning som Alliansen sedan presenterade.

Inför valet 2010 var det samma tydliga besked från Alliansen. Man står bakom den svenska modellen, som man överlag tycker fungerar bra, men ser ett problem med att många ungdomar har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden och menar att det därför kan vara värt att pröva en lärlingsprovanställning. Det är tydliga besked till väljarna. Det är besked som väljarna uppskattat och belönat med ett stort väljarstöd.

Den intressanta frågan, om vi ska tala om osäkerhet, handlar snarare om vad det rödgröna beskedet är. Där har vi tidigare kunnat konstatera att det har funnits olika linjer när det gäller undantag för småföretag från lagen om anställningsskydd. Vi har kunnat konstatera att man vill göra ingrepp i den svenska modellen med att lagstifta om rätt till heltid och så vidare. Kanske är frågan om det rödgröna beskedet nu överspelad med tanke på att den rödgröna alliansen har fallit ihop under dagen. Men det vore intressant om Patrik Björck i den här interpellationsdebatten kunde redogöra för ytterligare positionsförändringar som kan vara på gång inom socialdemokratin med anledning av att man nu kommer att ha ett eget utvecklingsområde.

Jag tycker att det är välkommet med ett så tydligt stöd för den svenska modellen från arbetsmarknadsministern. I arbetsmarknadsutskottet ser vi fram emot ett förslag om lärlingsprovanställning. Vi tror att det är oerhört viktigt att hitta nya metoder för att få in ungdomar på arbetsmarknaden. Vi har redan sänkt arbetsgivaravgiften för ungdomar, vi har en rejäl satsning på skolan, vi har rejält med coachningsstöd ifrån Arbetsförmedlingen och så vidare. Men en pusselbit saknas, och det är möjligheten till fler lärlingsanställningar på svensk arbetsmarknad, så det vore mycket välkommet.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! För att det inte ska råda någon som helst osäkerhet i den här frågan är det väldigt viktigt att vara tydlig, för det sprids mycket myter och missuppfattningar, och då menar jag kanske framför allt från oppositionens sida, när det gäller regeringens ambitioner på det här området.

Det är viktigt med ett starkt anställningsskydd. Det är viktigt för alla som är anställda i Sverige. Det finns anställningsskyddsregler i hela Europa som är lite olika utformade, och vi är också förbundna, bland annat av ILO-konventionen, att ha ett skydd mot godtyckliga uppsägningar.

I Sverige har vi en fungerande modell med dispositiva regler där parterna har ett stort ansvar och hanterar det på ett väldigt bra sätt, skulle jag vilja säga. Problemet för människor är inte att sluta sin anställning. Problemet, och min utmaning, är att fler ska få en chans att komma in på arbetsmarknaden. Det är det som är regeringens mest prioriterade fråga.

Med detta sagt vill jag också nämna någonting som Patrik Björk var inne på när det gällde lärlingsprovanställningar. Vi tror att det är oerhört viktigt, precis som Tomas Tobé också underströk, att minska trösklarna för unga människor att ta sig in och få sitt första jobb. Därför kommer vi att lägga fram ett förslag om att unga under 23 år ska kunna erbjudas en lärlingsprovanställning med ett utbildningsinnehåll. Vi tror att det möjliggör för flera ungdomar, framför allt för dem som inte har pluggat vidare på högskola utan som har en praktisk begåvning och ett praktiskt intresse, att komma in och få ett jobb.

Som bekant ser EU-kommissionen och regeringen olika på om reglerna om tidsbegränsade anställningar i LAS är förenliga med visstidsdirektivet. Det är inte så att vi har ett beslut från kommissionen. Regeringens utgångspunkt är att vi har förenliga regler. Och vi har svarat till kommissionen i juni i år. Nu väntar vi på kommissionens svar om de kommer att gå vidare med ett motiverat yttrande eller inte. Men när det gäller lärlingsprovanställningarna ska vi framöver ta fram ett detaljerat förslag att lägga på riksdagens bord om hur de ska se ut. Det är självklart regeringens utgångspunkt att alla förslag vi lägger fram ska vara förenliga med gällande EU-rätt.

Anf. 60 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern säger att oppositionen sprider myter om regeringens position när det gäller lagen om anställningsskydd. Jag skulle vilja påstå att vad jag försöker göra är att bringa klarhet i ordan. Det är det som är hela min ambition.

I tidningen *Lag & Avtal*, som kom häromdagen, kan man läsa att i stort sett hela den moderata riksdagsgruppen hävdar att lagen om anställningsskydd borde sägas upp eller göras om helt och hållet. Då kan man naturligtvis börja fundera på om i stort sett hela den moderata riksdagsgruppen, inklusive Folkpartiet, Centerpartiet och hela regeringsalliansen, möjligen då med ett litet undantag av arbetsmarknadsministern, har en ståndpunkt och arbetsmarknadsministern har motsatt ståndpunkt. Det är klart att då handlar det inte om att oppositionen sprider några myter, utan då handlar det om att vi naturligtvis vill ha en klarhet i vad det är som gäller. Är det den moderata riksdagsgruppen, är det Centerpartiet, är det Folkpartiet – vem är det som kommer att sätta dagordningen framöver? Det skulle jag vilja ha reda på. Och det är inga myter vi sprider.

Under förra mandatperioden hade jag ett antal debatter med den tidigare arbetsmarknadsministern, och den tidigare arbetsmarknadsministern sade vid flera tillfällen att han ställde upp på lagen om anställningsskydd. Men han hann knappt säga det förrän näringsministern sprang och sade någonting annat. Det är klart att då uppstår den här oklarheten som gör att man måste få ställa frågan vad regeringen vill egentligen. Det är ingenting konstigt med det.

Jag kommer inte ihåg om jag såg Tomas Tobés bild på tidningsuppslaget, men jag såg i alla fall en väldig massa moderata ledamöter. Jag ska se efter sedan om jag hittar Tomas där. Jag kommer inte ihåg om han var med.

Det var den ena frågan.

Den andra frågan uppstår i och med de frågor jag ställer. Nu säger ministern visserligen att regeringens position är att det inte finns någon skillnad mellan regeringens uppfattning om visstidsdirektivet och EU-kommissionens, men då undrar jag om vi har läst samma dokument. EU-kommissionen är ju oerhört tydlig i sin kritik av regeringen. Jag hoppas verkligen att arbetsmarknadsministern kommer att lyssna på kritiken och se till att slopa möjligheten att stapla visstidsanställningar på varandra.

I artikeln i *Lag & Avtal* som jag hänvisar till säger arbetsmarknadsministern, som svar på att den större delen av riksdagsgruppen har en diametralt motsatt uppfattning mot arbetsmarknadsministerns när det gäller lagen om anställningsskydd, att det troligen beror på att de är okunniga om hur svensk arbetsmarknad fungerar. Och det stämmer säkert. Jag kan nog tänka mig att okunnigheten är stor i den moderata riksdagsgruppen, men bekymret uppstår när det gäller vad arbetsmarknadsministern menar med det egentligen. Är det så att hon menar att de är okunniga om de åtgärder vi tänker vidta mot möjligheten att stapla visstidsanställningar på varandra, möjligheten att förlänga provanställningar, möjligheten för arbetsgivarna att säga upp utan risk? Det gör att man redan har spelat bort möjligheterna att med lagen om anställningsskydd skapa trygghet på arbetsmarknaden. Är det den okunnigheten som ministern avser, eller vilken okunnighet är det ministern avser?

Det som naturligtvis blir nästa steg i den här frågan är om man bara har funnit en ny metod att skifta maktbalansen, för alla måste väl se att om man gör alla de förändringar som man nu aviserar kommer det knappt att finnas någon som är fast anställd kvar, vilket egentligen är grundregeln för att den svenska modellen ska kunna fungera.

Anf. 61 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Man kan bli aningen fundersam när man lyssnar till Patrik Björck, Socialdemokraterna, som återigen försöker – i någon mening får man nog ändå säga kämpandes – ge en bild av att det finns så enormt oklara besked från Alliansen om den svenska modellen och den svenska arbetsmarknadslagstiftningen. Trots tydliga besked inför valet 2006 och trots tydliga besked inför valet 2010 om exakt de förändringar som vi ser framför oss att göra på det här området, verkar man vara inne på att det ska finnas någon annan mörk och hemlig agenda. Men jag är ledsen, det där spöket existerar inte, Patrik Björck. Det är nämligen som så att Moderaterna, och för den delen också många andra partier, har haft en politisk utveckling där vi ser på hur vi tror att vi på bästa sätt kan uppnå en bra flexibilitet för företagen, och framför allt de mindre företagen, samtidigt som vi kan bibehålla och utveckla en trygghet på den svenska arbetsmarknaden. Och det är i analysen av den här balansen som också Nya Moderaterna och hela Alliansen har givit ett tydligt besked till väljarna.

Det refereras till en artikel i tidningen Lag & Avtal, och tidningen Lag & Avtal är en mycket intressant tidning. Men jag tror att det är viktigt att man läser den korrekt. Det är klart att man skulle kunna uppfatta ett besked om att regeringen avser att införa en lärlingsprovanställning. Det kan man välja att göra om man vill och se det som att vi vill göra kraftiga förändringar i LAS och därmed förändringar i arbetsmarknadslagstiftningen, och så är det. Det verkar som att Alliansen har givit detta tydliga besked inför valet 2010, och det är så att det finns väldigt många riksdagsledamöter som tycker att detta är en god idé.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! För att det inte ska råda någon osäkerhet kan jag rekommendera till läsning antingen budgetpropositionen eller regeringsförklaringen eller varför inte Alliansens valmanifest, där det ganska tydligt framgår vilken som är regeringens politik på det här området.

Politiken syftar till att det ska löna sig att arbeta, att det ska vara enklare och billigare att anställa och att vi ska sänka trösklarna in till arbetsmarknaden. För mig som arbetsmarknadsminister är det oerhört angeläget att vi särskilt ska värna om våra ungdomar, så att det inte blir som efter 90-talskrisen då vi hade en god tillväxt i Sverige men jobben inte växte till.

Moderaterna är för övrigt ett parti där vi ser fler och fler väljare som kommer från de breda LO-lagren, så jag kan förvissa Patrik Björck om att det finns både facklig representation i Alliansens partier och många som vet vad det betyder att ha ett tryggt och bra arbetsliv med skydd mot godtyckliga uppsägningar.

När det gäller de så kallade ALVA-anställningarna, visstidsanställningarna, vill jag erinra om att regeringen har en annan uppfattning än kommissionen och har argumenterat för denna i ett svar som skickades in i juni. Vi vet inte i dagsläget om eller på vilket sätt kommissionen kommer att återkomma till den svenska regeringen eller om de kommer att gå vidare med så kallat motiverat yttrande, så jag tycker att vi ska vänta och se hur kommissionen ställer sig när vi argumenterar för hur det svenska systemet är uppbyggt.

Det måste råda en balans mellan trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden. Det ska vara lätt att komma in, och man ska inte godtyckligt bli uppsagd. Alla vi som har och har haft ett arbete inser betydelsen av detta. Det gör även Alliansens partier i regeringsställning.

Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern. Vår debatt för i dag är snart slut, men jag lovar att komma åter. Jag kommer att fortsätta titta på hur och på vilket sätt arbetsmarknadsministern ska värna våra ungdomar. Ungdomar har nämligen nästan ingen trygghet alls på svensk arbetsmarknad. Om arbetsmarknadsministern ska värna ungdomarna utgår jag från att åtgärdernas syfte är att skapa större och inte mindre trygghet.

I samma sekund som arbetsmarknadsministern vidtar en åtgärd som minskar tryggheten lovar jag att återkomma. I samma sekund som det ånyo uppkommer oklarheter om vad arbetsmarknadsministern och regeringen står när det gäller lagen om anställningsskydd återkommer jag också. Jag kommer intresserat att följa enkätundersökningar inom den moderata riksdagsgruppen för att se hur vinden blåser.

När det gäller EU-kommissionen säger arbetsmarknadsministern att vi ska vänta och se. Det kommer jag också att göra. Jag kommer att vänta, se och återkomma även på denna punkt. Det gäller även på alla andra punkter som motsäger arbetsmarknadsministerns uttalade vilja att följa den svenska modellen och värna anställningsskyddet.

Jag ser fram emot debatterna. Jag hoppas för den svenska arbetsmarknadsmodellens skull att de inte kommer för snabbt och blir för drastiska. Jag befarar dock att de kommer ganska snart och att vi kommer att ha ganska intensiva diskussioner i denna fråga. Jag hör nämligen, trots allt det som sagts här, att det finns en stor skillnad i hur vi tolkar den svenska modellen, hur vi tolkar anställningstrygghet och hur vi tolkar att värna våra ungdomar.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på interpellation 2010/11:10 om löne- och arbetsvillkor för utländska bärplockare

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Josefin Brink har frågat mig om jag är beredd att göra en översyn av de regler som gäller i bärbranschen i syfte att säkra trygga villkor för de utländska bärplockarna. Jag tackar för frågan som är mycket angelägen.

Det är djupt olyckligt och fullständigt oacceptabelt att enskilda människor som drömmer om ett bättre liv och som tagit stora risker hamnar i kläm på det sätt som framkommit i medierna. Regeringen anser att bärbranschen och andra aktörer som tjänar pengar på att de utländska plockarna av vilda bär kommer till de svenska skogarna och arbetar tar till sig detta och vidtar nödvändiga åtgärder.

Som regeringen tidigare sagt anser vi att det ska vara möjligt att arbeta och göra rätt för sig i Sverige utan att bli utnyttjad. Jag kan konsta-

tera att det finns ett regelverk på plats såväl arbetsrättsligt som migrationsrättsligt. Det är samma regler som gäller för bärbranschen som för andra branscher.

Vissa viktiga förändringar har ändå genomförts sedan förra årets bär-säsongs. Efter förra årets protester beslutade LO att Svenska Kommunal-arbetareförbundet ska ha organisations- och avtalsrätten för plockare av vilda bär. Samtidigt skärpte Migrationsverket genom nya riktlinjer sin tillämpning vad gäller uppfyllandet av villkoren för att få ett arbetstill-stånd.

Det har inneburit att de utländska bärplockare som sökt arbetstillstånd till årets bär-säsongs har varit tvungna att visa att de erbjudits löner som åtminstone varit i nivå med gällande minimilöner enligt ramavtalet för jordbruk alternativt bemanningsavtalet. För att säkerställa att lönen legat på rätt nivå har Svenska Kommunalarbetareförbundet yttrat sig över villkoren innan tillstånd har beviljats.

När de utländska bärplockarna väl rest in i Sverige och börjat arbeta har Svenska Kommunalarbetareförbundet och Arbetsmiljöverket utövat tillsyn över arbetsvillkoren i lag och kollektivavtal respektive arbetsmil-jövillkoren.

Vi har fått uppgifter om att en del av de utländska bärplockarna har blivit medlemmar i svenska fackförbund och att företag inom bärbrans-chen har tecknat kollektivavtal.

Trots att åtgärder vidtagits kan vi konstatera att många problem kvar-står. Jag kommer att ta initiativ till att vi får en bättre bild av situationen och se till att dialogen med bland annat bärbranschen fördjupas. Likaså vill jag utveckla dialogen med myndigheterna i de länder från vilka många av bärplockarna kommer.

Anf. 65 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! Jag ber att få tacka den nya arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Frågan handlar i grund och botten om vem det är som har ansvar för det faktum att tusentals människor varje år exploate-ras ganska hårt i den svenska bärs-kogen.

Den förre arbetsmarknadsministern Sven Otto Littorin var tydlig med att i stort sett alla utom regeringen hade ansvar för detta. Vi har haft flera debatter om denna fråga i kammaren, och varje gång som misären i bärs-kogen kom upp vidhöll han att regeringens åsikt var att det inte fanns några brister vare sig i lagstiftning eller i myndighetsutövning som be-hövde åtgärdas. Det var i stället myndigheterna i bärplockarnas hemlän-der och de svenska facken som skulle ta tag i problemen.

Jag noterar att Hillevi Engström är lite mindre kategorisk i sitt svar men att hon samtidigt inte utlovar något särskilt mycket mer konkret. I svaret talas om att skaffa sig en bättre bild, fördjupa dialogen med bran-schen och myndigheter i andra länder och i övrigt hoppas på att företagen i bärbranschen ska ta tag i situationen på egen hand.

Med all respekt för att ministern är ny på sin post, men jag tycker att efter alla år är bilden tillräckligt tydlig för att motivera lite kraftfullare åtgärder än så. Vi har bärplockarnas egna vittnesmål, vi har till och med polisutredningar och vi har avslöjanden i medierna. Det borde räcka mer än väl för att vidta lite mer konkreta åtgärder.

I detta läge bör regeringen erbjuda ekonomisk kompensation till dem som har drabbats. Det handlar om fattiga människor, risbönder och arbetare som har pantsatt allt vad de äger och har. Många gånger har de tagit stora lån. Nu har de skulder som motsvarar flera årslöner. Flera av dem har berättat att de inte vill eller vågar återvända till sina hemländer förrän de har fått ihop de pengar de är skyldiga. Andra har vittnat om att de har återvänt hem och lever i skräck för att de själva och deras anhöriga har hotats av indrivare av olika slag.

Det vore en välgärning om den svenska staten erkände att man har ett ansvar för att dessa människor har hamnat i en ohållbar situation och därför gick in med någon form av ekonomisk kompensation till dem. Man bör också kunna gå in och kompensera de kommuner och enskilda människor som har klivit in och hjälpt bärplockarna, både ekonomiskt och på andra sätt.

Det mest långsiktiga är dock att regeringen ser till att ändra regelverket så att man en gång för alla sätter stopp för möjligheten att utnyttja utländska bärplockare på det sätt som nu sker.

Som arbetsmarknadsministern sade har några saker förändrats sedan förra året då vi hade precis samma debatt och problem. Migrationsverket har skärpt sina riktlinjer för att bevilja tillstånd lite grann, och fackförbundet Kommunal har sett till att det finns svenska kollektivavtal som bärplockarnas villkor ska motsvara. Trots detta har historien upprepat sig.

Det är tydligt och klart att om exploateringen ska få ett slut måste det till en grundlig översyn av tillståndsprövningen och myndighetsutövningen kring den. Om en sådan inte är aktuell vill jag gärna att ministern talar om vad man annars kan göra, för det känns som om alla andra möjligheter är uttömda. Alla aktörer utom regeringen har agerat.

Dessutom vill jag gärna ha svar på om regeringen kan tänka sig att ersätta de skuldsatta bärplockarna och de kommuner och enskilda som har klivit in och hjälpt dem under den tid de varit här.

Anf. 66 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera fru talmannen till sitt uppdrag.

Som ni har sagt tidigare är frågan i högsta grad aktuell. Tack, Josefin, för en viktig interpellation.

Jag är från Västerbotten. Under den gångna sommaren har nog 30 procent av inslagen i medierna handlat om bärplockarnas situation och kringarrangemangen. Det handlar ju faktiskt om människor som har kommit till vårt land som gäster. I många fall har man inte blivit behandlad som gäst. Man har inte blivit visad respekt och man har inte behandlats rättvist. Den fråga vi ställer oss är: Vems är felet?

Många känner sig lurade och bedragna. Man var lovad att plocka blåbär stora som vindruvor. Man blev lurad eftersom man trodde att man hade betalat för bostad, mat och bil. När man kom till Barsele, Åsele, Fredrika, Björksele eller Moskosel visade det sig att det inte var sant. Som plockare var man tvungen att betala på plats. Då är man lurad en gång till. Man är också lurad eftersom man fick urusla bilar som varken var besiktigade eller dugliga att framföras på svenska vägar. Man kan undra vems felet är om det händer en olycka.

Det handlar även om kränkande behandlingar. Det räckte inte med usla boendeförhållanden och arbetsförhållanden. Det fanns även företagare, både svenska och utländska, som i både radio och tv förklarade att det inte alls var för lite bär eller något fel på boendet utan det var plockarna som var lata. Det är skamligt.

I vissa fall fanns det bär och plockarna var duktiga och plockade väldigt mycket. Men när lönen skulle betalas var pengarna borta och företaget tömt. Då hjälpte det inte att det skulle finnas ett minimiavtal. Många trodde nog att de ändringar som gjorts för att rätta till de tidigare bristerna skulle göra det hela bättre. Nu visar det sig att det finns skuggavtal som säger att plockaren måste plocka 90 kilo lingon per dag för att minimiavtalet ska falla ut. Man är alltså tvungen att plocka 90 kilo för att få någon lön över huvud taget.

Bärplockarnas avtal är väldigt osäkra. Bärplockarnas kollektivavtal som skulle garantera en lägsta inkomst vilar på en väldigt bräcklig grund, hävdar bland annat Kommunals arbetsrättsjurister. Orsaken är att det saknas avtal mellan Sverige och länder som Vietnam, Bangladesh, Kina och Thailand som gör att kollektivavtalen är bindande för de bemaningsföretag som anställer plockarna.

Skogslänen har blivit någon form av Klondyke. Skogens guld lockar många lycksökare. Vad kan vi göra för att de seriösa företagen och plockarna inte ska drabbas? I år har det blivit så att alla skyller på alla. I enskilda fall är det ändå plockaren som kommer i kläm.

Jag vill gärna veta vad arbetsmarknadsministern tänker göra åt detta.

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill tacka Josefin Brink och Isak From för en bra beskrivning av hur de oseriösa, jag skulle vilja säga kriminella, personerna i den här branschen utnyttjar fattiga människors belägenhet. Det finns också de som sköter det här på ett bra sätt. Isak From nämnde också att det finns de som är seriösa. Det är viktigt att människor kan komma till Sverige och tjäna pengar på bären i våra skogar. Vi kan lämna dem därhän som sköter sig.

Jag delar beskrivningen att det här är fruktansvärt och ingenting som vi ska ha på den svenska arbetsmarknaden. Jag har försökt sätta mig in i frågan. Den är ganska komplex. Det finns saker som vi kan göra och som vi ska göra. Det är framför allt fyra länder som har varit ifrågasatta. Min företrädare Sven Otto Littorin hade kontakt med Thailands arbetsmarknadsminister vid upprepade tillfällen. Det har medfört att situationen för de thailändare som kommer till Sverige har varit betydligt bättre. Dess värre drabbades några thailändare av att en kriminell person stack från Sverige med företagets kassa. Den personen är nu anhållen i sin frånvaro. Men situationen blev bättre efter de kontakter som var.

Arbetsmarknadsdepartementet har ett utsänt ambassadråd i Beijing som har haft kontakt med de kinesiska myndigheterna i syfte att etablera ett samarbete. De kinesiska myndigheterna diskuterar möjligheterna till en fond i Kina som garanterar för de företag som hyr ut anställda.

Vi kommer att etablera kontakt med Ostasien. En tjänsteman på Regeringskansliet kommer att ta tag i de här frågorna med ansvar för Ostasien.

För att få klarhet i detta kommer vi att i anslutning till den utredning som Migrationsverket gör titta bredare på frågan när det gäller departementens olika ansvarsområden. Det handlar om skatter och migration samt om arbetsmiljö- och arbetsrättsfrågor. Jag är lika angelägen som interpellanten att den här frågan ska få en bättre lösning. Jag vill att människor ska kunna komma till Sverige på sjysta villkor.

Vi har en lagstiftning som garanterar minimivillkor när det gäller arbetstid, lön och semester, och det finns antidiskrimineringsregler till exempel. Jag vågar hävda att det finns ett regelverk, men det finns människor som inte lever upp till det. Det är också många led i hanteringen.

Jag vill avslutningsvis nämna något som jag tycker är oerhört viktigt.

Jag vill inte i mitt hus ha en matta som är knuten av barn i tredje världen. Jag vill inte heller på min gröt ha lingonsylt som har plockats av människor som inte har fått lön och som har levt under usla villkor. Därför är det viktigt att branschen börjar sanera sig själv och tar ansvar för det man håller på med.

Vi måste jobba på bred front. Jag tror att det är bra att vi har en utsänd i Beijing och att vi har en på Regeringskansliet som är ansvarig för Ostasien. Jag tror att det är bra med våra kontakter med Thailand och att vi ser över regelverken. I nuläget är det ganska oklart var problemet ligger och vad som ska göras åt det.

Jag vill att det ska finnas rättvisa bär, om man kan säga så. Jag vill inte att människor ska luras till Sverige med usla villkor. Jag är glad över de privatpersoner och kommuner som har tagit sitt ansvar och gjort en medmänsklig gärning.

I nuläget är det inte aktuellt att göra ändringar i socialtjänstlagen när det gäller kommunernas ansvar för dem som vistas i kommunen.

Anf. 68 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret. Det är naturligtvis jättebra att man tar de internationella kontakterna. Det är en internationell fråga, så det är klart att det behövs.

När vi kommer till det som verkligen behöver göras och det som regeringen till fullo förfogar över handlar det om den svenska lagstiftningen och tillämpningen. Reglerna på arbetsmarknaden finns på plats, men problemet är att det inte finns tillräckligt bra rutiner för att se till att villkoren och kraven tillämpas och följs upp när det gäller migrantarbetare och arbetare som kommer hit från andra länder. Det är där de stora bristerna finns.

Problemet är regelverket för tillståndsprövning. De underlag som Migrationsverket och nu också Kommunal får se och godkänna innan man ger ett arbetstillstånd är inte några verkliga anställningsavtal. Det är ett anställningserbjudande som har noll och intet juridiskt värde. Det betyder att det i praktiken är ganska enkelt för en oseriös arbetsgivare att skicka in ett anställningserbjudande som stämmer med villkoren i svenska kollektivavtal och få sitt tillstånd och sedan i praktiken erbjuda betydligt sämre villkor när arbetarna är på plats.

Ett fall som uppmärksammades i P1-programmet Kaliber i söndags visade att just det har skett med 290 bärplockare som hyrdes in från ett vietnamesiskt bemanningsföretag. Enligt anställningserbjudandet såg allt jättebra ut. De skulle få minimilön i enlighet med det svenska bemanningsavtalet, men i det faktiska kontraktet var villkoret för att få ut minimilönen att man skulle plocka minst 95 kilo lingon eller 60 kilo blåbär varje dag vilket är helt orimliga mängder. Det är ett anställningsavtal som aldrig skulle ha godkänts av ett svenskt fackförbund. Det är oerhört att ha villkor för att man ska få ut en minimilön. Migrationsverket skulle naturligtvis inte ha gett det här bemanningsföretagets anställda tillstånd att komma hit om kontraktet varit känt i förväg.

Här finns alltså en lucka i dagens lagstiftning. Som systemet ser ut hade ingen sett vilka villkor de här vietnamesiska arbetarna skulle arbeta under. Skandalöst nog erkände sedan en tjänsteman på Migrationsverket, vilket gör det här ännu värre, i radioprogrammet att de på Migrationsverket senare fick tillgång till det faktiska anställningskontraktet där de här slavliknande villkoren framgick. Men de valde att inte kontakta Kommunalt som är de som i så fall skulle ha uppmärksammat problemet och tagit kontakt med de anställda och sett till att avtalen var okej och att de följs och så där.

Bara det här enstaka fallet, menar jag, visar att det finns stora brister i själva lagstiftningen så som den är uppbyggd. Men det finns också stora brister i tillämpningen av tillståndsprövningen och uppföljningen för de utländska bärplockarna, och det här är saker och ting som regeringen kan och bör ändra på och påverka.

De farhågor som faktiskt fanns när man införde de nya reglerna för arbetskraftsinvandring och som bland annat Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och fackliga organisationer framförde var just dessa: Hur ska man kunna kontrollera och följa upp att de villkor som man lovar ska följas faktiskt också följs? Här har det brustit både i myndigheternas tillsyn och i själva tillståndsprövningen. I sista ändan måste man nog säga att svenska staten i det här fallet har svikit dessa bärplockare. Man har inte kunnat garantera dem lika goda villkor som andra arbetare på svensk arbetsmarknad.

Jag tycker återigen att de här omständigheterna borde motivera både att man betalar ut ersättning till de drabbade och att just den här delen av lagstiftningen, tillståndsprövningen och tillämpningen av lagen ses över lite mer konkret.

Anf. 69 ISAK FROM (S):

Fru talman! Nu redovisade Josefin Brink det här väldigt bra. Det finns vissa uppenbara brister hos Migrationsverket. Min fundering är om regeringen har tillsett att Migrationsverket verkligen har rätt resurser och rätt kompetens för detta. Det är klart att när det nu kommer fram att det här har hänt kommer frågetecknen: Var finns kompetensen? Det är klart att facket – i det här fallet Kommunalt – har oerhört svårt att fullgöra sitt uppdrag när man har släppt in gästarbetarna på fel avtal eller villkor.

Fru talman! I Finland finns inte de här problemen som har drabbat de utländska bärplockarna i Sverige. Skandaler som att kineser och vietnameser har blivit lurade och vilseledda av bemanningsföretag eller att thailändare har blivit strandsatta utan lön är helt okända i den finska

bärbranschen, allt enligt Ben Strömsten. Han är exportchef hos Marja Bothnia Berries, ett av Finlands största bärförädlingsföretag, som arbetar helt utan att anlita bemanningsföretag i de olika länderna.

Det finns även goda exempel på liknande arbetssätt i Sverige. Jag menar att det är oerhört viktigt att ta till vara de goda exemplen, annars tappas lokalbefolkningens acceptans för gästarbetarna, och då får vi ett mycket större problem.

Arbetsmarknadsministern har några månader på sig att ordna upp detta. Snart har vi nämligen en ny bärsäsong.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Låt mig först vara tydlig när det gäller arbetskraftsinvandring, det som Alliansen är överens med Miljöpartiet om: Det är en viktig möjlighet för många människor att komma till Sverige. Det har varit angeläget att man ska kunna jobba och göra rätt för sig här och få sjysta villkor och en lön att leva på.

Det som Isak From tar upp är intressant. Jag kommer att träffa de nordiska arbetsmarknadsministrarna i Köpenhamn i november, och det finns skäl att titta på hur det kan se olika ut i de nordiska länderna.

Det som har slagit mig när man tittar på den här branschen är att människor har möjlighet att söka sig från andra sidan jordklotet och komma hit, men det är också väldigt många led. Den konstruktion som finns i dag med uthyrningsföretag i Vietnam och Bangladesh innebär att det inte heller inbetalas några arbetsgivaravgifter i Sverige från arbetsgivarens sida. De som plockar bären betalar heller inte några skatter.

Det är alltså väldigt många utestående frågetecken kring vad man skulle kunna göra för att branschen ska kunna saneras på något klokt sätt.

Det är 4 000 personer som har fått tillstånd att plocka vilda bär i Sverige i år. Det är också oklart hur stort problemet är. Hur många har faktiskt fått sjysta villkor och åkt hem till sina hemländer och haft en bra slant som gör att de kanske kan leva under lite drägligare former? Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi kan ge den möjligheten, särskilt som vi har svårt att finna någon som vill plocka de här bären som vi faktiskt har i Sverige och som vi vill äta, även om vi har en relativt stor arbetslöshet inte minst bland ungdomar.

Jag tror mycket på det som min företrädare gjorde och som visat sig framgångsrikt, nämligen att ha kontakter, i det här fallet med Thailands arbetsmarknadsminister och ambassadör, och att jobba på det sättet. Jag tror att vi måste göra så i ännu fler frågor framöver. Genom att vi har en person som sitter i Beijing borde det lägga grunden för förutsättningar till goda kontakter med de kinesiska myndigheterna. Om de sedan väljer att inrätta en fond i Kina som garanterar de kinesiska arbetarnas löner när de kommer tillbaka till sitt hemland är det väl en alldeles utmärkt idé. På samma sätt bör man kunna jobba med andra länder, i det här fallet Vietnam och Bangladesh där det finns problem.

Jag delar alltså beskrivningen att det är problematiskt. Jag vet inte hur stort problemet är. Jag vill värna den fria arbetskraftsinvandringen. Vi vill göra allt vi kan för att människor inte ska bli utnyttjade, och vi kommer alltså att tillsammans titta över den här frågan och utvärdera den med Migrationsverket men också mellan departementen för att få en klarare bild och se i vilken mån och hur vi i sådana fall skulle agera.

Avslutningsvis har branschen också ett enormt stort ansvar. Vi pratar om etik, vi pratar om rättvisemärkt kaffe, vi pratar om fairtrade och sådana saker. Varför ska inte det kunna gälla bären likaväl?

Jag tycker att det har varit en bra debatt – tack så mycket!

Anf. 71 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! Jag ber också att få tacka för debatten. Jag tycker väl kanske inte att beskedet är alldeles solklara när det gäller vad arbetsmarknadsministern tänker göra, men alla kan lita på att jag och säkert flera andra kommer att fortsätta följa upp den här frågan. Den är brännande och angelägen, och det finns också ett väldigt stort engagemang i samhället för den här situationen.

I kommunerna där bärplockarna har vistats är det väldigt många människor som är engagerade. Jag vet också att man i Kommunal är väldigt engagerade i den här frågan och angelägna om att regeringen faktiskt ingriper och gör saker och ting. Inte minst har nationella och också internationella medier uppmärksammat det ganska graverande faktum att bär som är plockade av slavar säljs i svenska delikatessbutiker.

Jag utgår därför ifrån att arbetsmarknadsministern och resten av regeringen känner att det finns ett starkt tryck i den här frågan. Jag vill också passa på att säga att inget av de sju partier som satt i riksdagen under den förra mandatperioden någonsin har varit emot arbetskraftsinvandring. Vad vi har varit skiljaktiga i är just hur man ska se till att garantera att de som kommer hit till Sverige från andra länder och arbetar inte utnyttjas, exploateras och luras på det sätt som sker med nuvarande regelverk.

Jag utgår från att det i fortsättningen också är det vi kommer att diskutera och inte huruvida arbetskraftsinvandring är bra eller dåligt, för på den punkten är vi helt överens. Det handlar i stället om hur vi ska se till att det sker på anständiga och rimliga villkor.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2010/11:12–14 och 16 till skatteutskottet

2010/11:17 till finansutskottet

2010/11:18 och 21 till skatteutskottet

2010/11:30 till trafikutskottet

Motioner

2010/11:Ub1 och Ub2 till utbildningsutskottet

2010/11:Kr1–Kr3 till kulturutskottet

2010/11:C1 och C2 till civilutskottet

2010/11:N1 till näringsutskottet

2010/11:A3 till arbetsmarknadsutskottet

2010/11:Ju1 till justitieutskottet

2010/11:Sf1 och Sf2 till socialförsäkringsutskottet

Prot. 2010/11:7
26 oktober

Svar på
interpellationer

26 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2010/11:FPM6 Förordning om OTC-derivat *KOM(2010)484* till finansutskottet

2010/11:FPM7 Kommissionens förslag om förstärkt ekonomisk styrning *KOM(2010)522*, *KOM(2010)523*, *KOM(2010)524*, *KOM(2010)525*, *KOM(2010)526*, *KOM(2010)527* till finansutskottet

2010/11:FPM8 Revidering av fleråriga budgetramen till följd av forskningsprojektet ITER till finansutskottet

27 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2010/11:15 Ny fastighetsmäklarlag

2010/11:23 Ändring av insättningsgarantins täckningsbelopp

2010/11:25 Åtgärder för att höja kvaliteten i järnvägssystemet

2010/11:26 Alkolås för rattfylleri

2010/11:31 Bättre möjlighet till skuldsanering

28 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 22 oktober

2010/11:19 Rätten till telefon i hela Sverige

av *Peter Hultqvist* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

den 25 oktober

2010/11:20 Vikten av att genomföra regeringens infrastrukturbeslut

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Interpellation 2010/11:19 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 oktober.

29 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 oktober

2010/11:14 Kränkningar av fackliga rättigheter i Kambodja

av *Josefin Brink* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2010/11:15 Tågförseeningarna i Mälardalen

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:16 EU:s gemensamma position angående Kuba

av *Fredrik Malm* (FP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 25 oktober

2010/11:17 Inlämnad handling till statsministern som klassificerats som arbetsmaterial

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2010/11:18 Sällskapsdjur

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:19 Bostadstillfällen

av *Sara Karlsson* (S)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2010/11:20 Utbyggnad av vindkraft i närheten av militära flygfält

av *Peter Jeppsson* (S)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:21 Märkning av kött från djur som fått GMO-fritt foder

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:22 Ingenjörsförband i Norrland

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

Frågorna 2010/11:14–16 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 oktober.

Frågorna 2010/11:17–22 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 november.

30 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Prot. 2010/11:7
26 oktober

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 oktober

2010/11:7 Situationen i Burma

av *Roger Haddad* (FP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 22 oktober

2010/11:3 Behandlingen av asylsökande hbt-personer

av *Marianne Berg* (V)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2010/11:10 Minknäringen och djurskyddslagen

av *Helena Leander* (MP)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 oktober.

31 § Kammaren åtskildes kl. 18.49.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 15.52 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 §	Avsägelse	1
2 §	Val	1
	Anf. 1 ULF BERG (M)	1
3 §	Val av ledamöter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	2
4 §	Val av ordförande och vice ordförande i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	2
5 §	Val av personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	2
6 §	Val av ledamöter och suppleanter i Europarådets svenska delegation	3
7 §	Justering av protokoll	3
8 §	Utökning av antalet suppleanter i vissa utskott och i EU-nämnden	4
9 §	Val av extra suppleanter i vissa utskott och i EU-nämnden	4
10 §	Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott	4
11 §	Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	5
12 §	Meddelande om allmänpolitisk debatt	5
13 §	Meddelande om information från regeringen	5
14 §	Meddelande om frågestunder hösten 2010	5
15 §	Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden	5
16 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	5
17 §	Svar på interpellation 2010/11:7 om de utförsäkrades situation	7
	Anf. 2 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	7
	Anf. 3 PATRIK BJÖRCK (S)	8
	Anf. 4 JOHNNY MUNKHAMMAR (M)	9
	Anf. 5 EVA-LENA JANSSON (S)	10
	Anf. 6 FINN BENGTSSON (M)	10
	Anf. 7 EMMA HENRIKSSON (KD)	11
	Anf. 8 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	11
	Anf. 9 PATRIK BJÖRCK (S)	12
	Anf. 10 JOHNNY MUNKHAMMAR (M)	13
	Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (S)	14
	Anf. 12 FINN BENGTSSON (M)	15
	Anf. 13 EMMA HENRIKSSON (KD)	15
	Anf. 14 BÖRJE VESTLUND (S)	16
	Anf. 15 GUNNAR ANDRÉN (FP)	17
	Anf. 16 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	18
	Anf. 17 PATRIK BJÖRCK (S)	19
	Anf. 18 BÖRJE VESTLUND (S)	19
	Anf. 19 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	20

18 § Svar på interpellation 2010/11:1 om jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas.....	21
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	21
Anf. 21 MONICA GREEN (S)	21
Anf. 22 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	22
Anf. 23 MONICA GREEN (S)	23
Anf. 24 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	24
Anf. 25 MONICA GREEN (S)	25
19 § Svar på interpellation 2010/11:2 om ungdomsarbetslösheten i Sverige	25
Anf. 26 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	25
Anf. 27 MONICA GREEN (S)	26
Anf. 28 ISAK FROM (S).....	27
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	28
Anf. 30 MONICA GREEN (S)	29
Anf. 31 ISAK FROM (S).....	30
Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (S).....	30
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	31
Anf. 34 MONICA GREEN (S)	32
Anf. 35 BÖRJE VESTLUND (S).....	33
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	33
20 § Svar på interpellation 2010/11:3 om Sverige och ungdomsarbetslösheten i Norden	34
Anf. 37 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	34
Anf. 38 MONICA GREEN (S)	35
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	36
Anf. 40 MONICA GREEN (S)	36
21 § Svar på interpellation 2010/11:4 om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring	37
Anf. 41 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	37
Anf. 42 PATRIK BJÖRCK (S).....	38
Anf. 43 STAFFAN DANIELSSON (C).....	39
Anf. 44 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	40
Anf. 45 PATRIK BJÖRCK (S).....	40
Anf. 46 STAFFAN DANIELSSON (C).....	42
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	42

Anf. 48 PATRIK BJÖRCK (S)	43
22 § Svar på interpellation 2010/11:6 om differentierade avgifter i arbetslöshetsförsäkringen	44
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	44
Anf. 50 PATRIK BJÖRCK (S)	44
Anf. 51 ISAK FROM (S)	46
Anf. 52 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	46
Anf. 53 PATRIK BJÖRCK (S)	47
Anf. 54 ISAK FROM (S)	48
Anf. 55 PATRIK BJÖRCK (S)	48
Ajournering.....	49
Återupptagna förhandlingar	49
23 § Svar på interpellation 2010/11:11 om lagen om anställningsskydd	49
Anf. 56 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	49
Anf. 57 PATRIK BJÖRCK (S)	50
Anf. 58 TOMAS TOBÉ (M)	51
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	52
Anf. 60 PATRIK BJÖRCK (S)	52
Anf. 61 TOMAS TOBÉ (M)	54
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	54
Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (S)	55
24 § Svar på interpellation 2010/11:10 om löne- och arbetsvillkor för utländska bärplockare	55
Anf. 64 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	55
Anf. 65 JOSEFIN BRINK (V)	56
Anf. 66 ISAK FROM (S)	57
Anf. 67 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	58
Anf. 68 JOSEFIN BRINK (V)	59
Anf. 69 ISAK FROM (S)	60
Anf. 70 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	61
Anf. 71 JOSEFIN BRINK (V)	62
25 § Hänvisning av ärenden till utskott	62
26 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	63
27 § Bordläggning.....	63
28 § Anmälan om interpellationer.....	63
29 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	64
30 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	65
31 § Kammaren åtskildes kl. 18.49.....	65

